

TITUL

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2012 ZOOLOGICKÁ ZAHRADA HL. M. PRAHY

Zoologická zahrada hl. m. Prahy
U Trojského zámku 120/3, 170 00 Praha 7-Troja
telefon: 296 112 111
fax: 233 556 704
e-mail: zoopraha@zoopraha.cz
www.zoopraha.cz

Zřizovatel

Magistrát hl. m. Prahy
Mariánské náměstí 2, 110 01 Praha 1
telefon: 236 001 111
e-mail: posta@praha.eu
www.praha.eu

Ředitel

Mgr. Miroslav Bobek
Prusíkova 2493/11, 155 00 Praha 5
telefon: 296 112 109

Tiskový mluvčí

Mgr. Tereza Palečková
Masarykovo nám. 18, 110 00 Praha 1
telefon: 296 112 111

Zpracovatel výroční zprávy

Prom. biolog Romana Anděrová
Na Březince 3, 150 00 Praha 5
telefon: 296 112 260

MANAGEMENT

K 31. 12. 2012

JUDr. **Helena Chudomelová** (od 25. 11. 2011)

zastupitelka, náměstkyně primátora hl. m. Prahy pro oblast zdravotnictví, volného času a výstavnictví

Mgr. **František Cipro** (do 31. 4. 2012)

ředitel Odboru kultury, zahraničních vztahů a cestovního ruchu Magistrátu hl. m. Prahy

Odbor školství, mládeže a sportu MHMP (od 1. 5. 2012)

Mgr. **Miroslav Bobek**, ředitel Zoo Praha

Mgr. **Jaroslav Šimek**, Ph.D., zoologický náměstek

JUDr. **Zuzana Anna Palzer**, náměstkyně útvaru kontaktu s veřejností

Ing. **Šárka Nováková**, ekonomicko-provozní náměstkyně

Jiří Malina, náměstek útvaru koncepce a rozvoje

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – odborný poradce pro zoologii

Ing. Silvia Palkovičová – tajemnice ředitele

Mgr. Tereza Palečková – tisková mluvčí

RNDr. Pavel Brandl, Ph.D. – kurátor (savci kromě kopytníků a primátů)

Mgr. Barbora Crkvová – kurátorka (savci – kopytníci)

Antonín Vaidl – kurátor (ptáci)

Petr Velenský – kurátor (plazi, obojživelníci, ryby, bezobratlí)

Vít Lukáš – kurátor (primáti)

MVDr. Roman Vodička, Ph.D., MVDr. Jaromír Král – veterinární lékaři

Ladislav Žoha – vedoucí oddělení krmiv

RNDr. Evžen Kůs – vedoucí oddělení dokumentace

Ing. Tomáš Kapic – vedoucí oddělení obchodu a výměny zvířat

RNDr. Martin Smrček – vedoucí obsahového a programového oddělení

Ing. Eliška Pellešová – vedoucí oddělení prodeje a služeb

Eva Macháčková – vedoucí oddělení návštěvnického servisu

Ing. Vít Kahle – vedoucí oddělení PR a marketingu

Ing. Karel Hasman – vedoucí odboru provozu

Ing. Petr Sumerauer – vedoucí stavebního oddělení

Dana Podzemská – personalistka

Chovatelství – úvod

Zoo Praha si dlouhodobě udržuje vysokou úroveň chovatelské i zoologické činnosti. Rok 2012 se stal počtem narozených i odchovaných mláďat rokem s nejlepšími výsledky v posledních letech. Úspěšný byl nejen z hlediska kvantity, ale i z hlediska kvality ve smyslu odchovu mnoha vzácných, ohrožených nebo obtížně chovatelných druhů. Zcela jedinečný byl odchov želv korunkatých, které nejen že se doposud nikomu nepodařilo rozmnožit, ale nebyl znám ani způsob jejich rozmnožování. Není tedy divu, že Zoo Praha a její chovatelské úspěchy nadále zůstávají v mezinárodním měřítku vysoce hodnoceny.

Vynikající kvalita chovatelství je výsledkem práce erudovaných, zkušených a nadšených pracovníků zoologického útvaru, od chovatelů po kurátory. Vedení snahou o další zlepšení chovatelské a organizační práce na úrovni středního managementu jsme v roce 2012 reorganizací vytvořili nové kurátorské místo, jehož náplní je supervize chovu primátů. Pro moderní zoologickou zahradu jsou podstatné nejen chovatelské výsledky, ale též trvalá práce expozičního charakteru se samozřejmým ohledem na pohodu a kvalitu života chovaných zvířat. Dosažení těchto cílů by nebylo možné bez úzkého sepětí s ostatními útvary v zoo a bez jejich podpory. Nezbytným předpokladem dosažení a udržení vysoké chovatelské i expoziční úrovně je samozřejmě trvalá přízeň zřizovatele, sponzorů i řadových návštěvníků.

V rámci chovatelské práce Zoo Praha tradičně spolupracuje s řadou tuzemských i mezinárodních institucí. Je též aktivním členem mnoha odborných organizací. Poslání zoologické zahrady je širší než samotný chov a prezentace zvířat, což ostatně vyplývá ze zřizovací listiny, zákona o zoologických zahradách, příslušných směrnic EU i z nepsaného morálního kodexu. Kromě vlastní chovatelské práce se tak dnes již dlouhodobě zapojujeme do různých ochranných projektů v místě přirozeného výskytu ohrožených živočichů (projekty in-situ) či takové projekty sami nově vytváříme. Nezanedbáváme ani nadstavbové vzdělávací aktivity, vedení či konzultace bakalářských, diplomových či doktorských prací a členství v akademických komisích. Ve spolupráci s vysokými školami vznikají odborné studentské práce i samostatné vědecké projekty. Přednášková činnost se neomezuje na vysoké školy. Pracovníci zoologického útvaru přednášejí na veřejných či odborných kurzech, seminářích a populárně vědeckých setkáních. Významný podíl na jejich činnosti má komunikace s veřejností prostřednictvím všech komunikačních médií.

Zoo Praha je členem mnoha prestižních mezinárodních organizací (viz přehled níže). Také v roce 2012 se pracovníci zoologického útvaru aktivně účastnili dílčích odborných konferencí (TAGs mid-year meetings) i výročního kongresu EAZA, kde bylo předneseno několik odborných prezentací. Samozřejmostí je spolupráce s ostatními českými zahradami, sdruženými v Unii českých a slovenských zoologických zahrad. V průběhu roku jsme organizovali pracovní setkání několika odborných komisí při UCSZ – komise pro plazy a obojživelníky, pro chov ptáků, pro dokumentaci, pro transport zvířat, pro chov koňovitých a pro chov slonů.

Největší zoologickou událostí roku 2012 bylo zprovoznění a postupné osídlení nového areálu pro slony, hrochy a antilopy. Koncem dubna byli do nových prostor převezeni stávající sloni Gulab, Shanti a Mekong, jen o pár týdnů později pak dvě slonice ze Zoo Rotterdam. Zcela výjimečnou událostí historického významu byl příjezd dvou mladých slonic ze Srí Lanky, který proběhl začátkem října.

Zoo Praha je členem:

- WAZA – World Association of Zoos and Aquariums
- EAZA – European Association of Zoos and Aquaria
- EARAZA – Euro-Asian Regional Association of Zoos and Aquariums
- IZE – International Association of Zooeducators
- ISIS – International Species Information System
- ITG – International Takhi Group
- DOG – Deutsche Ornithologische Gesellschaft
- DGS – Deutsche Gesellschaft für Säugetierkunde
- Loro Parque Foundation
- World Pheasant Association (Antonín Vaidl – čestný člen v sekci ČR a SR)
- Vulture Conservation Foundation (Antonín Vaidl – člen Advisory Board)
- Das Europäische Fruchttaubenprojekt

Zoo Praha je zastoupena v:

WAZA – Program Committee (RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen programové komise)
– **Conservation Committee** (RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen)

EAZA – EAZA Council (Mgr. Miroslav Bobek – člen rady)
– **Research Committee** (RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen)
– **Boards of Campaigns – Shellshock and Amphibian Ark** (RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen)
– **Transport Working Group** (Ing. Tomáš Kapic – člen komise)

EAZA TAGs (Taxon Advisory Groups):

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – předseda TAG pro plazy

Mgr. Jaroslav Šimek, Ph.D. – místopředseda Equid TAG pro asijské koňovité a člen TAG pro antilopy a žirafy

RNDr. Pavel Brandl, Ph.D. – člen TAG pro malé savce, pro kočkovité šelmy a pro poloopice

RNDr. Evžen Kůs – člen TAG pro koňovité

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen TAG pro obojživelníky

Antonín Vaidl – člen TAG pro ohrožené druhy ptáků jihovýchodní Asie

EEP (European Endangered Species Breeding Programmes) – koordinátor

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – hroznýšovec kubánský (*Epicrates angulifer*)

Antonín Vaidl – sup mrchožravý (*Neophron percnopterus*)

Ing. Tomáš Kopic – bažant Edwardsův (*Lophura edwardsi*)

EEP (European Endangered Species Breeding Programmes) – člen komise

Mgr. Jaroslav Šimek, Ph.D. – žirafy (*Giraffa camelopardalis*), přimorožci šavlorozí (*Oryx dammah*), adaxi (*Addax nasomaculatus*), anoa nížinní (*Bubalus depressicornis*), koně Převalského (*Equus przewalskii*), zebry Grévyho (*Equus grevyi*) a bonga pralesní (*Tragelaphus eurycerus*)

RNDr. Pavel Brandl, Ph.D. – tygři (*Panthera tigris*), levharti mandžušští (*Panthera pardus orientalis*), levharti obláčkoví (*Neofelis nebulosa*), medvědi lední (*Ursus maritimus*), kočky rybářské (*Prionailurus viverrinus*) a psi pralesní (*Speothos venaticus*)

Antonín Vaidl – supi hnědí (*Aegyptius monachus*), amazoňani rudoocasí (*Amazona brasiliensis*), pelikáni kadeřaví (*Pelecanus crispus*), dvojzoborožci nosorožčí (*Bucorvus rhinoceros*) a člunozobci afričtí (*Balaeniceps rex*)

Petr Velenský – varani komodští (*Varanus komodoensis*)

RNDr. Evžen Kůs – koně Převalského (*Equus przewalskii*)

EAZA – species monitoring

RNDr. Pavel Brandl, Ph.D. – monitoring bodlinatky turecké (*Acomys cilicicus*), damana stromového (*Dendrohyrax arboreus*) a hybridních tygrů (*Panthera tigris* *hyb.*)

Antonín Vaidl – monitoring amazoňana jamajského (*Amazona collaria*)

ESB (European Studbook) – evropská plemenná kniha

RNDr. Pavel Brandl, Ph.D. – vedoucí ESB pro oceloty stromové (*Leopardus tigrinus*), komby ušaté (*Galago senegalensis*), komby jižní (*Galago moholi*), krysy obláčkové (*Phloeomys pallidus*) a krysy největší (*Phloeomys cummingsi*)

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – vedoucí ESB pro hroznýšovce kubánské (*Epicrates angulifer*), želvy (orlicie) bornejské (*Orlitia boneensis*) a želvy černavé (*Heosemys grandis*)

ISB (International Studbook) – mezinárodní plemenná kniha

RNDr. Evžen Kůs – vedoucí ISB pro koně Převalského (*Equus przewalskii*)

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – vedoucí ISB pro leguány kubánské (*Cyclura nubila*)

ITG (International Takhi Group) – Mezinárodní skupina pro reintrodukcii koně Převalského v Mongolsku

RNDr. Evžen Kůs – člen předsednictva

CBSG (Conservation Breeding Specialist Group)

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen

– **Strategic Committe** (RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen výboru)

IUCN Species Survival Commission – komise IUCN pro záchranu druhů

RNDr. Ivan Reháček, CSc. – člen komise, člen skupiny odborníků pro leguány (Iguana Specialist Group) a skupiny odborníků pro krokodýly (Crocodile Specialist Group)

Zoo Praha spolupracuje s těmito institucemi:

- zoologické zahrady v rámci UCSZ (Unie českých a slovenských zoologických zahrad) i soukromí chovatelé
- VŠ, nejvíce Přírodovědecká fakulta UK, Česká zemědělská univerzita, Přírodovědecká fakulta Jihočeské Univerzity a Mendelova univerzita
- Národní muzeum a Národní knihovna, Praha
- Botanická zahrada hl. m. Prahy
- ČIŽP – Česká inspekce životního prostředí
- AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny
- SVÚ – Státní veterinární ústav
- MěVS a SVS – Městská veterinární správa a Státní veterinární správa
- Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky 1. LF UK a VFN
- Veterinární a farmaceutická univerzita, Brno
- MŽP – Ministerstvo životního prostředí, oddělení CITES
- MHMP – Magistrát hlavního města Prahy, odbor ochrany prostředí
- ČSMCH – Českomoravská společnost chovatelů, a. s.
- MZ – Ministerstvo zemědělství, Agentura pro zemědělství a venkov
- Státní zámek Slatiňany (expozice koní Převalského)
- Česká herpetologická společnost (RNDr. Ivan Reháček, CSc. – prezident)
- CHKO Český kras a CHKO Český les
- Živa – časopis pro biologickou práci
- IUCN – International Union for Conservation of Nature and Natural Resources
- IZY – International Zoo Yearbook
- Velvyslanectví Indonéské republiky v Praze
- CZA – Central Zoo Authority India
- MCBT – Madras Crocodile Bank Trust
- Gharial Conservation Alliance (RNDr. Ivan Reháček, CSc. – předseda pro evropský region)
- Herpetologist' League
- Asian Turtle Conservation Network
- European Forum for Reptiles and Amphibians
- ZGAP (Die Zoologische Gesellschaft für Arten- und Populationsschutz e.V.)
- Philippines Biodiversity Conservation Foundation
- Negros Forests & Ecological Foundation, Inc.
- Green Balkans (Federation of Nature conservation NGOs)
- Zoologické muzeum Lomonosovovy moskevské státní univerzity
- Správa Národního parku Gobi B a Přírodovědecké muzeum Ulánbátar, Mongolsko
- Biosférická rezervace Askania Nova, Ukrajina

Stavy zvířat

Počet chovaných druhů i jedinců je v posledních letech stabilizovaný, mírný nárůst v počtu chovaných druhů zvířat ke konci roku 2012 odráží otevření nových terarijních expozic

v rekonstruovaném Pavilonu kočkovitých šelem a teráriu, s nímž souvisel i příchod nových druhů plazů. Meziročně vyšší je počet chovaných druhů i jedinců ryb v souvislosti s doplněním akvarijních expozičních pavilonů Indonéská džungle a v pavilonu gaviálů Čambal.

Tab. 1: Stav zvířat k 31. 12. 2012

druhů	kusů	
Savci	170	1 060
ptáci	291	1 546
plazi	128	888
obojživelníci	15	94
ryby	63	1 177
paryby	1	1
bezobratlí	28	38
CELKEM	696	4 804

Tab. 2: Počet chovaných druhů ve vybraných kategoriích

2012	
Červená kniha ohrožených druhů (IUCN Red List 2000)	507
Evropské záchovné programy – EEP	52
Mezinárodní plemenné knihy – ISB	50
Evropské plemenné knihy - ESB	60
Ohrožené druhy fauny ČR	38
CITES	245

Odchovy

V roce 2012 se narodilo celkem 1 705 mláďat 223 druhů zvířat. Z tohoto počtu se podařilo odchovat 1 307 mláďat 192 druhů, což je historicky nejlepší výsledek.

Tab. 3: Přehled odchovaných mláďat tří hlavních skupin zvířat v posledních 5 letech

2008	2009	2010	2011	2012	
Savci	208	290	204	215	304
Ptáci	434	350	350	412	327
Plazi	278	319	267	359	662
CELKEM	920	959	819	986	1 293

Savci (kromě kopytníků a lidoopů)

Rok 2012 byl na chovatelském úseku jednoznačně rokem slonů. Pokračovalo ale i úsilí o vylepšování druhové kolekce a snaha o kvalitní reprodukci, byť bylo jasné, že ve stínu „sloních“ aktivit dojde k dalšímu útlumu aktivit zbytku úseku. Rozmnožovalo se celkem 50 druhů zvířat.

Po několika desítkách let jsme obnovili chov **sviště lesního** (*Marmota monax*) a **mary slaništní** (*Dolichotis salinicola*), po krátké pauze pak **myšky africké** (*Mus minutoides*) a **pískomila křečkovitého** (*Pachyuromys duprasii*). Novými druhy jsou **bodlinatka jihoafrická** (*Acomys spinosissimus*), **rypoš obří** (*Cryptomys mehowi*), **pískomil nejmenší** (*Gerbillus pusillus*), **klokán bažinný** (*Wallabia bicolor*), **ježek bělobřichý** (*Atelerix albiventris*) a lama **vikuña** (*Vicugna vicugna*). Ukončili jsme chov **lori štíhlého** (*Loris lydekkerianus*), **lvíčka zlatohlavého** (*Leontopithecus chrysomelas*), **gorala sečuánského** (*Naemorhedus griseus*), **bércouna skvrnitého** (*Rynchocyon cirnei*), **kapybar** (*Hydrochaeris hydrochaeris*), **hlodouna krtkovitého** (*Tachyoryctes daemon*), **myšky Mattheyovy** (*Mus mattheyi*) a **pískomila menšího** (*Gerbillus nanus*). Na konci roku bylo v zoo z původního stavu úseku chováno celkem 112 taxonů savců, vzhledem k organizačním změnám v zahradě však část z nich přešla na jiné úseky chovu savců, takže faktický stav úseku ke konci roku byl 97 druhů – v několika případech jde však o jedince umístěné dočasně, takže se ještě počítá s dalšími poklesem (konkrétně o 4–5 druhů primátů).

V pavilonu **Indonéska džungle** probíhala reprodukce u již zaběhnutých druhů. Zde se rozmnožovali **kuskusové pozemní** (*Strigocuscus gymnotis*), odchovali jedno mládě, odchovu jsme dosáhli i ve skupině **vakoveverek létavých** (*Petaurus breviceps*), v kolonii **kaloňů egyptských** (*Rousettus aegyptiacus*) a u **ovíječů filipínských** (*Paradoxurus philippinensis*) – dvě mláďata. Nejcennějším odchovem malých savců v pavilonu bylo první pražské odchované mládě **krysy největší** (*Phloeomys cumingi*). Jde o ohrožený druh z Filipín, pro který vede pražská zoo evropskou plemennou knihu (ESB). Ta registrovala v závěru roku 19 jedinců v lidské péči a pouhé tři úspěšné odchovy v roce 2012. Podařilo se dopárovat další filipínský ohrožený druh, a to **kančila černavého** (*Tragulus nigricans*). Díky přesunutí druhů v noční expozici a spojení kuskusů a vakoveverek mohou návštěvníci oba filipínské druhy poprvé pozorovat. Bohužel uhynul samec **klokana novoguinejského** (*Dorcopsis muellerii*). **Tany severní** (*Tupaia belangeri*) vypuštěné volně do prostoru pavilonu se rozmnožovaly opakovaně, mladí samci byli často vytlačováni do prostoru mimo hlavní skleníky. Pár **binturongů** (*Arctictis binturong*), sestavený v roce 2007, se rozmnožoval hned dvakrát, v druhém vrhu se narodila rekordní čtyři mláďata! Skupina **makaků vepřích** (*Macaca nemestrina*) zaznamenala hned tři úspěšné porodů, ovšem do budoucnosti by mohla být taková míra porodů spíše problematická. Obnova skupiny **orangutanů sumaterských** (*Pongo pygmaeus abelii*) byla dokončena odchodem samice Upity do izraelského Hai Parku. V druhém pololetí došlo k zabřeznutí samice Mawar, jak jsme předpokládali. Pražská zoo se tak po dlouhých 13 letech dočkala březí orangutaní samice a ceníme si toho o to více, že vytvoření nového páru byl nelehký a dlouhodobý proces. Směrujeme tím k završení jednoho z hlavních chovatelských cílů pavilonu.

V pavilonu **Afrika zblízka** probíhaly další pokusy s expozicí podzemních hlodavců. Nově jsou v ní vystaveny samice **rypoše obřího** (*Cryptomys mehowi*), které jsme získali

z Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity. Dvě snahy o dopárování z roku 2011 neskončila úspěchem. Nová samice **medojeda** (*Mellivora capensis*) byla sice trvale spojená s chovným samcem, zvířata však o sebe nejeví zájem a samice navíc trpí výrazným stereotypním chováním. **Ubércouna skvrnitého** (*Rhynchocyon cirnei macrurus*) bohužel uhynul jak nový samec, tak stará samice – ta sice v rekordním věku, ale stejně je chov tohoto druhu zřejmě mimo naše současné možnosti, takže chov velkých bércounů nebudeme v nejbližší době obnovovat. V pavilonu se rozmnožovala řada tradičních druhů – **komby ušaté** (*Galago senegalensis*), **psi ušatí** (*Otocyon megalotis*) – pár odchoval opakovaně pět mlád'at, byl to již šestý vrh, **fenci** (*Vulpes zerda*) – čtyři mlád'ata (velmi se osvědčilo oddělit mladou samici od chovného páru a po invazi parazitů u prvního vrhu, který nepřežil, přelécit štěňata druhého vrhu v raném věku). Obnovená skupina **gundiů saharských** (*Ctenodactylus gundi*) navázala na úspěchy skupiny původní, narodilo se 8 mlád'at. Prvního odchovu jsme dosáhli **uježků bělobřichých** (*Atelerix albiventris*). Rozmnožovali se i drobní hlodavci v řadě expozičních i v zázemí „Statek“. Úspěšně se rozmnožovali: **bodlinatka turecká** (*Acomys cilicicus*), **bodlinatka egyptská tmavá** (*Acomys cahirinus cahirinus*), **bodlinatka jihoafrická** (*Acomys spinosissimus*) – poprvé, **bodlinatka keňská tmavá** (*Acomys cahirinus* sp), **myš nejrychlejší** (*Arvicanthis neumani*), **myš nilská** (*Arvicanthis niloticus*), **myš pruhovaná** (*Rhabdomys dilectus*), **myš páskovaná** (*Lemniscomys striatus*), **krysa akáciová** (*Thallomys* sp.), **pískomil hedvábný** (*Meriones crassus*), **pískomil veverkaocasy** (*Sekeetamys calurus*, včetně jedinců poddruhu *makrami*), **aplch savanový** (*Graphiurus parvus*). V zázemí „Statek“ se podařilo navázat na minulé úspěchy v reprodukci **makiů trpasličích** (*Microcebus murinus*), odchovali jsme 4 mlád'ata. Poslední mlád'ata (trojčata) zde odchovala legendární chovná samice **krysy velké** (*Cricetomys emini*) „Hugo“, odchov však vzhledem k opakovaným problémům s mléčnou žlázou nepřežila a mlád'ata dokrmila chovatelka. V zázemí „stáj C“, sloužící větším druhům z pavilonu Afrika zblízka, se opět rozmnožovali **lemuři černí** (*Eulemur macaco macaco*) – odchována dvojčata, zatímco **lemuři bělohlaví** (*Eulemur albifrons*) byli po loňském vynuceném odchodu dvou samic v nechovných sestavách. Nakonec se však alespoň podařilo získat čistokrevné samice ze Zoo Olomouc, samce bychom měli získat dovozem z francouzského Assonu. U **krys oblačkových** (*Phloemys pallidus*) jsme zůstali po čtyřech úspěšných letech bez odchovu – chovná samice navíc uhynula po potratu. Přikročili jsme proto k zásadní obnově, mladá nová samice z Jihlavy vytvořila pár s mladým samcem z našeho chovu v expoziční, zatímco starý chovný samec byl umístěn se starší chovnou samicí v zázemí. Tuto samici prodala edinburská zoo (navzdory zařazení jedince v programu plemenné knihy ESB) obchodníkům, ale díky naší aktivitě a pomoci zoo Jihlava byla získána zpět pro chovný program.

Na rajonu **medvědů** jsme sestavili nový pár **psů pralesních** (*Speothos venaticus*). Starou samici, která opakovaně nebyla schopná zabřeznout, nahradila nová samička ze Zoo Mullhouse. Podařilo se zopakovat odchov brazilských **kuntayr** (*Eira barbara*), tentokrát jsme odchovali obě narozená mlád'ata – samičky. Udrželi jsme se tak mezi hrstkou zoo, která tento druh odchovává, navíc jsme úspěšně sestavili druhý pár. První páření jsme také pozorovali u páru **ocelotů stromových** (*Leopardus tigrinus*). Pářili se rovněž **medvědi lední** (*Ursus maritimus*), k zabřeznutí však nedošlo. Nejvýraznějším odchovem na rajonu bylo jednoznačně mládě **pandy červené** (*Ailurus fulgens*) – odchov tohoto druhu se nám podařil poprvé v téměř šedesátileté historii chovu druhu. Sameček Akim se narodil na konci května, samice ho v nepravidelných intervalech stěhovala mezi boudami. Oproti předloňskému porodu jsme změnili pozici některých boxů tak, abychom se vyhnuli přehřívání mláděte. Také plánovaná výměna parkosů a údržba výběhu byla zastavena, aby měly pandy po celý rok maximální klid. U **hyen čabrakových** (*Parahyaena brunnea*) jsme příliš nepokročili se spojováním páru. Na

konci roku jsme si však vytvořili podmínky k nadějnějším pokusům tím, že jsme ze sousedního výběhu vystěhovali samce **vlka hřivnatého** (*Chrysocyon brachyurus*) do zázemí a výběh uvolnili pro hyeny. Samci vlka jsme zároveň dovezli novou samici a po patnácti letech jsme docílili odchovu, který doporučuje i chovný program. V horní části zoo se opět rozmnožovali **klokani rudí** (*Macropus rufus*), zatímco u **klokanů parma** (*Macropus parma*) došlo k úhynu samice – ta byla teprve v závěru roku nahrazena mládětem ze Zoo Vídeň. Skupina **hutíí stromových** (*Capromys pilorides*) dovezených z Kuby odchovala pouze tři mláďata. V roce 2012 došlo k obnovení reprodukce kolonie **sysla obecného** (*Spermophilus citellus*) na stráni pod budovou Sklenářky. Při letním odchytu jsme odchytali mláďata a dospělé jedince v poměru zhruba 1:1.

Na rajoně **horských kopytníků** jsme odchovali 13 mláďat **paovcí hřivnatých** (*Ammotragus lervia*). O paovce byl jako vždy velký zájem, takže všechna mláďata jsme snadno umístili do soukromých chovů ještě před koncem roku. Pět mláďat odchovali **kozorožci kavkazští** (*Capra caucasica*) a tři mláďata **tahři himálajští** (*Hemitragus jemlahicus*).

Sezona v **Pavilonu kočkovitých šelem** byla významně ovlivněná rekonstrukcí návštěvnických prostor. Neodchovali jsme žádná mláďata, některé páry jsou již evidentně za svým věkovým zenitem a v příštích letech bude nutná obnova. Ta je však komplikovaná tím, že řada jedinců je sice již mimo věkové období optimální pro reprodukci, ale ještě řadu let bude chovatelské zařízení obývat. Dvojice samic **tygrů sumaterských** (*Panthera tigris sumatrae*), narozená v loňském roce, dorostla a na konci roku jsme mláďata vyvezli do dánského Ebeltoftu. Zpět do Magdeburgu se navrátil samec **lva indického** (*Panthera leo persica*) Parys. Pokoušeli jsme se o umělou inseminaci **tygrů malajských** (*Panthera tigris jacksoni*), nicméně vzhledem k nízké pravděpodobnosti úspěšnosti u velkých koček nebyl negativní výsledek překvapením. Získali jsme alespoň zkušenosti pro další pokusy. V expozicích **primátů** v dolní části zoo jsme dosáhli odchovu dvou mláďat **kotulů veverovitých** (*Saimiri sciureus*). V expozici s tamaríny žijící **pásovci kuloví** (*Tolypeutes matacus*) se rozmnožovali již počtvrté. Ve skupině **gueréz pláštíkových** (*Colobus guereza*) se opakovala reprodukce u obou samic a skupina měla na konci roku již devět členů. Naopak o dva jedince je chudší skupina **chápanů středoamerických** (*Ateles geoffroyi*), dvě odchované samice z předešlých let jsme deponovali do Zoo Zlín. Druhý pár **tamarinů bělovousých** (*Saguinus mystax*) jsme získali od soukromého chovatele. Nezdařily se pokusy o zvětšení skupiny samců lemurů **vari** (*Varecia sp.*) – nakonec nás to vedlo k rozhodnutí o ukončení chovu části samčí skupiny, obnově skupiny chovné a přeskupení expozic ve Vodním světě vůbec – to je plánované na rok 2013. Nejvíce pozornosti přitahovala jako vždy skupina **goril nížinných** (*Gorilla gorilla gorilla*). Poprvé bohužel nesmírně nešťastným způsobem, když pětiletý samec Tatu rozmotal uzly na konci lana a ve vzniklé smyčce se následně udusil. Nepodařilo se tomu zabránit ani navzdory rychlému zákroku veterináře a chovatelů. Další události již měly pozitivní charakter, vesměs byly spojeny s březostí samic. Nejprve byla potvrzena březost samice Kijivu a v prosinci proběhl úspěšně porod jejího čtvrtého mláděte, bohužel opět samce. Další březí pražskou gorilou se stala Moja, převezená v loňském roce do španělského Cabárcena. Tato zpráva potvrdila, že její přesun k samci z přírody, s velkým genetickým potenciálem, byť dosud bez potomků, měl skutečně smysl. Poslední březí samici je Kamba, s termínem porodu v prvním čtvrtletí 2013. Tato březost je do určité míry překvapením, protože po několika letech bez cyklu jsme očekávali spíše jeho vyhasnutí než obnovu. Vzhledem k problematickému porodu v roce 2007 a věku samice byl pro sledování březosti a potenciální asistenci při porodu vytvořen zvláštní tým. Chovatelé začali Kambu připravovat na neinvazivní vyšetření ultrazvukem a od prosince drží v pavilonu 24hodinovou službu.

Ve starém **Pavilonu velkých savců** probíhalo stěhování. Jako první to byla trojice slonů Gulab, Shanti a Mekong. Celý přesun ze starého do nového pavilonu probíhal za pomoci specializované firmy Interzoo a zabral dva dny. Byly zapojeny dva jeřáby a asistoval policejní doprovod. Zejména přesun třiapadesátileté Gulab jsme realizovali se značnou nervozitou, ale díky práci chovatelů i mnohaleté praxi veterinárního lékaře MVDr. Vodičky s anestézií slonů a zkušenostem transportéra Roye Smithe, který stěhoval již téměř 200 slonů, se přesun zdařil poměrně hladce. Jak se dalo předpokládat, nejnáze se v novém pavilonu adaptoval Mekong. Sloni po seznámení s novým pavilonem začali vycházet nejprve na dvorky a posléze i do budoucího výběhu samce, protože velké výběhy samic dosud nebyly dokončeny. Tam se s nimi mohli znovu setkat návštěvníci, kteří měli do výběhu výhled z provizorní vyhlídky pod expozicí sov. Další čtyři sloni byli v Praze nováčky. V první půli května jsme dovezli s firmou „Ekipa“ dvě slonice z holandského Rotterdamu – chovnou Donnu (která je navíc březí, očekávaný porod na konci ledna 2013) a její tříletou dceru Tonyu. Obě samice získala pražská zoo v rámci evropského chovného programu EEP, za jehož vstřícnost vděčíme zejména koordinátorovi M. van Weesovi. Tím převozy velkých savců zdaleka neskončily. Ve starém pavilonu byla naplánovaná karanténa nových slonic ze Srí Lanky. Proto bylo nutné vystěhovat všechny ostatní savce. Opět s firmou „Interzoo“ jsme stěhovali **hrochy obojživelné** (*Hippopotamus amphibius*). Stěhování dospělého hrošihá samce Slávka pro nás bylo snad větší neznámou než stěhování slonů, kterých jsme v posledních deseti letech absolvovali několik. I tento přesun byl úspěšný, navíc obohacený příchodem, přesunem a následným odchodem samice Nelly – ta k nám přicestovala z Berlína a byla následně transportována na Srí Lanku stejně jako mladý samec z Ostravy (ten byl však pouze v našem tranzitu). Naši hroši se od poloviny září adaptovali v novém pavilonu, přičemž zejména úsilí o udržení čisté vody v expozičním bazénu bylo nemalé. Vystěhovali se i **tapíři jihoameričtí** (*Tapirus terrestris*) – samice ve vysokém stupni březosti. Mládě pak porodila za poměrně dramatických okolností, avšak tentokrát se zdánlivě mrtvé mládě podařilo samici masáží roždýchat a je úspěšně odchováváno na úseku kopytníků. Jeho mimořádná cena spočívá zejména v tom, že otcem je samec ze severoamerického chovu, který dosud v Evropě nemá potomky. S tapíry žijícími **kapybary** (*Hydrochaeris hydrochaeris*) se ještě stihly před svým stěhováním rozmnožit – odchovali jsme pět mláďat. Vyprázdněný pavilon se tak mohl stát prostorem pro karanténu slonů dovezených z Asie, což je událost, kterou pražská zoo nezažila desítky let. Vzhledem ke zpoždění transportu, který se nakonec realizoval v říjnu, a vzhledem k vysoké březosti Donny umístěné v novém pavilonu jsme se rozhodli starý pavilon provozovat ještě jednu zimu. Po technických úpravách se zde podařilo vytvořit prostředí s teplotou pro tento prostor nebývale vysokou (udržovanou v rozmezí 24–27°C), takže po přistání na větrné a chladné Ruzyni (bylo jen 8°C) v časných ranních hodinách 7. října 2012 se mohly obě nové slonice Janita a Tamara, narozené v chovné stanici v Pinnawale, karanténovat v podmínkách teplotně blízkých jejich domovině. Celý transport byl nesmírně obtížný z hlediska plánování, legislativy i logistiky a vyžádal si v průběhu roku 2012 řadu návštěv a konzultací z obou stran jak v ČR, tak na Srí Lance. Byl by nemožný bez vstřícnosti vlády Srílanské demokratické socialistické republiky, Armádního letectva Sri Lanka Air Force, podpory našeho zastupitelského úřadu v Indii a ochoty kolegů ze Zoo Dehiwala (Colombo) a stanice v Pinnawale, jakož i řady dalších subjektů. Těm všem patří poděkování pražské zoo za dovoz dvou mladých slonic, které by měly vytvořit jádro budoucího chovu slonů indických v Praze.

Rok 2012 byl z chovatelského hlediska stejně jako dva předchozí roky rozporuplný. Zajímavé odchovy (poprvé panda červená, krysa největší, opakovaně gorila, guerézy, pásovec, binturong, tayra, fenek, pes ušatý) a mimořádné příchody (sloni) bohužel provázely další pokles míry reprodukce, již třetí rok po sobě. Na poli mezinárodní spolupráce sice plemenné

knihy krysy obláčkových pod naším vedením udržely svou úroveň – krysa obláčková ztrojnásobila za dobu existence programu v evropských zoo svou populaci na 54 jedince, krysa největší, navzdory poněkud horší výchozí pozici, postoupila z původních 8 jedinců na 19, ostatní aktivity však poklesly na minimum. Na výsledcích celého úseku byl citelně znatelný jeho příliš široký záběr – od hlodavců ke slonům, od šelem k primátům. Proto došlo v závěru roku k rozdělení úseku a vytvoření nového samostatného úseku, který zahrnuje pracoviště v pavilonu Indonéska džungle, Pavilonu goril, na Opičích ostrovech a Vodním světě a v budoucnosti také v expozicích plánovaného projektu Amazonie. Zároveň byl chov hrochů převeden pod úsek kopytníků. Předmětem chovatelského úseku 2. tak zůstávají šelmy, poloopice, malí savci, vačnatci a sloni.

Pavel Brandl, kurátor

Savci (kopytníci)

Na úseku chovu kopytníků bylo v průběhu roku 2012 chováno celkem 35 druhů savců a 14 druhů ptáků. Mezi nejvýznamnější odchovy můžeme určitě zařadit čtyři mláďata **žiraf Rothschildových** (*Giraffa camelopardalis rothschildi*), mládě **tapíra jihoamerického** (*Tapirus terrestris*), hříbě **koně Převalského** (*Equus przewalskii*), samičku **oryxe beisy** (*Oryx gazella beisa*) či dvě mláďata **antilopy vrané** (*Hippotragus niger*). Po jednom mláděti se nám podařilo odchovat u vzácných **ovcí aljašských** (*Ovis dalii*) a **ovcí tlustorohých** (*Ovis canadensis nelsonii*). Ve výčtu chovatelských úspěchů nelze opomenout jedenáct přírůstků ve stádě **sitatung západoafrických** (*Tragelaphus spekei gratus*) či dvě mláďata **buvolců běločelých** (*Damaliscus pygargus phillipsi*).

V kategorii příchodů patří mezi nejvýznamnější události roku příjezd chovného samce **oryxe beisy** (*Oryx gazella beisa*), čímž se po sedmi letech podařilo obnovit odchov u tohoto vzácného druhu, a příjezd dlouho očekávaného chovného hřebce **koně Převalského** (*Equus przewalskii*) ze Zoo Moskva, který bude základem nové chovné skupiny v Dolním Dobřejově.

Nejzásadnější událostí byl bezesporu již druhý transport čtyř klisen **koně Převalského** (*Equus przewalskii*) do Mongolska. Chov tohoto vzácného druhu má v Zoo Praha již více než osmdesátiletou tradici. Můžeme se tak pyšnit nejen nejdelším nepřetržitým chovem těchto lichokopytníků na světě, ale také vedením plemenné knihy, která nám za významné zásluhy při záchraně druhu byla svěřena již v roce 1959. Jak již bylo zmíněno, i v tomto roce se podařilo naší zoo ve spolupráci se švýcarskými kolegy z ITG (International Takhi-Group), ministerstvem obrany, magistrátem hl. m. Prahy a za přispění sponzorů uspořádat transport čtyř klisen, tentokrát do mongolské rezervace Tachin-tal. Veškeré přípravy začaly již na začátku roku. V průběhu března a dubna jsme pak z různých evropských institucí dopravili do chovné a aklimatizační stanice v Dolním Dobřejově sedm klisen, které pro transport doporučil koordinátor chovu. Zde si zvířata zvykala na otevřené a velké prostory a na drsnější klimatické podmínky. Po pečlivém výběru, při němž jsme kladli důraz nejen na dobrou kondici koní, ale i na jejich povahové vlastnosti, byly pro převoz vybrány čtyři klisny (Anežka, Xara, Greta a Spela). Tato zvířata byla v den transportu v ranních hodinách jednotlivě oddělena, sedována, naložena do transportních beden a převezena na vojenské letiště v Praze Kbelích. Z důvodu špatné dostupnosti rezervace Tachin-tal bylo v letošním roce nutné zvolit jinou destinaci pro přistání než v roce loňském. Celý transport tak získal na unikátnosti, neboť vojenský letoun Casa, který koně opět přepravoval, musel přistát na nezpevněné letištní ploše v malém městečku Bulgan. Zde byla zvířata přeložena na nákladní automobily a vydala se na další dvanáctihodinovou jízdu mongolskou stepí. Po četných problémech s nepojízdností některých nákladních vozů jsme v pozdních nočních hodinách dorazili k již připravené aklimatizační ohradě v rezervaci Tachin-tal, kam jsme naše čtyři klisny ještě za tmy vypustili. K naší velké úlevě všechny zvládly tuto náročnou cestu bez větších problémů a v novém prostředí se rychle adaptovaly.

Avšak ani chov těchto vzácných kopytníků se v letošním roce neobešel bez smutné události. Na začátku února porodila v naší pražské skupině samice Jessica malou klisničku. Ač v tomto období dlouhodobě panovaly poměrně tuhé mrazy, hříbě bylo silné, zdravé a k naší radosti se mělo čile k světu. Bohužel se však po několika dnech nešťastnou náhodou připletlo mezi dva členy stáda, kteří si právě vyřizovali hierarchické spory, a utržilo několik tvrdých kopanců. Způsobená zranění byla natolik vážná, že jim hříbě do druhého dne podleгло. O to větší radost

nám po této smutné události udělalo na začátku srpna narození dalšího hříběte, jehož matkou byla samice Hara. Mladou klisničku pak v den 81. výročí otevření pražské zoo přišli pokřtít primátor Bohuslav Svoboda a olympijský pětibojař Daniel Svoboda.

K žádným změnám nedošlo v naší skupině **kiangů východních** (*Equus kiang holdereri*). Pro velmi nízkou poptávku po odchovaných mláďatech jsme se rozhodli v letošním roce tento druh nemnožit, a proto jsme ani našeho hřebce k samicím nepřipouštěli.

Dalšími zástupci koňovitých na našem úseku jsou již tradičně dva druhy zeber. Je to jednak tříčlenná skupinka samiczeber **Böhmových** (*Equus quagga boehmi*), která obývá samostatný výběh v horní části zoo, jednak skupinkazeber **Grévyho** (*Equus grevii*). Ta je již třetím rokem součástí afrického výběhu společně s několika druhy antilop a stádem žiraf Rothschildových.

Stádo **velbloudů dvouhrbých** (*Camelus bactrianus*) se v letošním roce rozrostlo o jednoho nového člena, a to o samičku, která se narodila na začátku května. Na podzim pak odešla dvě loňská mláďata do Zoo Rotterdam. Také u dalšího druhu ze skupiny mozočnatců došlo k některým změnám. Do skupiny **lam guanako** (*Lama guanicoe*) přibyl na začátku ledna v rámci výměny nový chovný samec ze Zoo Košice. Do stávajícího stáda se během několika týdnů začlenil velmi dobře, a proto doufáme, že nová mláďata na sebe nenechají dlouho čekat.

Jeleni jsou dlouhodobě zastoupeni šesti druhy, od těch nejmenších až po ty největší. Ve skupině **muntžaků malých** (*Muntiacus reevesi*) jsme na konci roku zaznamenali první mládě po mladém samci, který k nám přišel v roce 2011 ze zoo v Hamburku. Bohužel mládě žilo pouze dva dny, neboť matka pravděpodobně neměla dostatek mléka a malý koloušek se vůbec nenapil. O to více doufáme, že je březí i naše druhá samice, která již několik mláďat odchovala, a dočkáme se dalšího přírůstku v roce příštím. Za velmi úspěšný se dá letošní rok označit v chovu **jelenů lyrorohých** (*Cervus eldii thamin*). Po loňském nezdaru, kdy se nepodařilo odchovat jediné mládě, jsme se na začátku podzimu dočkali narození dvou samců a dvou samic. V průběhu měsíce dubna pak obohatila naši skupinku **jelenů milu** (*Elaphurus davidianus*) nová, velmi mladá laň z bratislavské zoo. Naše stádečko nyní čítá čtyři kusy, a jelikož v něm bylo v průběhu říje několikrát pozorováno páření, pevně doufáme, že se v příštím roce i u tohoto druhu dočkáme mláďat. Nepříliš úspěšný byl letošní rok ve výběhu severoamerických **wapiti manitobských** (*Cervus elaphus manitobensis*). V srpnu se zde narodili pouze dva samečci, z nichž jeden po několika dnech uhynul.

Jinak tomu bylo v chovu severoamerických **ovců tlustorohých** (*Ovis canadensis*), které až do podzimu obývaly s wapiti expozici Severský les. Po několika letech, kdy se nám tento druh nedařilo rozmnožit, jsme se letos na jaře konečně dočkali mláďete samičího pohlaví. Na začátku října však došlo k opakovaným atakům berana na laně jelenů wapiti, a proto jsme se rozhodli vyměnit tento duh ve společné expozici za skupinu **ovců aljašských** (*Ovis dalii*) a ovce tlustorohé přemístit do samostatného výběhu.

Po loňském zklamání ve stádě **sobů polárních** (*Rangifer tarandus*), kdy ze čtyř samic zabřezla pouze jedna a porodila neživotaschopné mládě, nás letos čekalo velké zadostiučinění. Podařilo se odchovat tři krásná zdravá mláďata. **Losy evropské** (*Alces alces alces*) naše zoo chová již několik let ve dvou skupinách. V pražském stádě k žádným velkým změnám nedošlo. Samec, který k nám přišel na podzim v roce 2010, se bohužel ani s jednou ze dvou samic nepáril, a proto jsme se ani v letošním roce mláďat nedočkali. O poznání lépe se nám

dařilo ve druhé skupině, která je chována v Dolním Dobřejově. Ještě na konci loňského roku obohatila zdejší stádo nová samice ze Zoo Chomutov a již na jaře roku letošního porodila samečka. Na začátku prázdnin pak odešel náš roční odchovaný samec do Zoo Ohrada.

Přírůstků jsme se dočkali nejen ve stádě **zubrů** (*Bison bonasus*), ale i ve skupině **bizonů** (*Bison bison*). V průběhu jara a léta se zde narodila celkem tři telata. Ke konci roku tak činil počet těchto severoamerických turovitých 10 kusů. Tradičním doplněním expozice bizonů jsou severoamerické **bernešky velké** (*Branta canadensis*), jejichž hejno se v tomto roce rozrostlo o tři nové jedince.

V chovu nejmenších turovitých na světě **anoa nížinných** (*Bubalus depressicornis*) došlo také k podstatným změnám. Náš chovný pár jsme přestěhovali do výběhu a ubikace po antilopách vraných. Obě zvířata se zde poměrně rychle a bez větších problémů adaptovala. Navíc v prvních měsících roku 2013 čekáme i u těchto svěřenců nový přírůstek.

Jedním ze dvou nových druhů, který v letošním roce rozšířil chovy na našem úseku, byl pár **tapírů jihoamerických** (*Tapirus terrestris*). Samec Tex a samice Ivana obývali v předchozích letech prostory ve starém Pavilonu velkých savců. Jelikož však tato budova měla sloužit jako karanténa pro nově příchozí slonice ze Srí Lanky, bylo nutné chovný pár tapírů přestěhovat do jiných ubikací. Jako nejvíce vyhovující byly zvoleny stáje a výběh po anoa nížinných. Obě zvířata si na nové místo velice rychle zvykla, což jen potvrdil fakt, že po necelých dvou měsících pobytu v nových prostorách porodila Ivana dlouho očekávané mládě, které se v současné době má čile k světu.

Velkým zklamáním pro nás byly události v chovu **adaxů** (*Addax nasomaculatus*). Na konci léta se sice naše stádo rozrostlo o mladou samičku z Holandska, avšak záhy poté jsme v průběhu několika dní přišli hned o dvě z našich původních samic. První uhynula po ataku samce a druhá nepřežila komplikovaný porod císařským řezem. O to smutnější byla zpráva, že i první uhynulá samice byla ve vysokém stadiu březosti.

U **přímorožců šavlorohých** (*Oryx dammah*) k mnoho změnám nedošlo. Naši přímorožci šavlorozí patří ke genetické linii, která je v evropských zahradách nadprůměrně zastoupena, a proto trvá doporučení evropského koordinátora chovu tato zvířata nerozmnožovat. Naše stádo čítá osm jedinců, čtyři samice již v pokročilém věku a čtyři kastrované samce. Naopak u naší druhé skupiny přímorožců – **přímorožců beisa** (*Oryx gazella beisa*), došlo k změnám poměrně podstatným. Z francouzského Obterre k nám na začátku února dorazil dlouho očekávaný chovný samec. Ten se ještě na zimovišti bez problémů začlenil do našeho stávajícího stáda čítajícího čtyři samice. Již po několika týdnech bylo pozorováno páření se všemi samicemi a podle všech okolností se zdálo, že úspěšné. Tuto naši domněnku potvrdil na konci roku porod naší nejmladší samice Roxany. Na konci roku k nám přicestoval další samec ze Zoo Pelissane, který je zatím mladý a v budoucnosti by měl nahradit stávajícího chovného samce, který se již těší vysokému věku.

Ve znamení velkých změn byl rok 2012 pro naše stádo **antilop vraných** (*Hippotragus niger*). Na konci léta byla po dvou letech výstavby dokončena nová expozice pro antilopy a hrochy, kde bylo počítáno s výběhem právě pro antilopy vrané. Celou skupinu jsme do nových stájí přestěhovali v září včetně vysoce březí samice. Důkazem, že se zde antilopy velice rychle zabydlely, bylo po několika týdnech narozené mládě.

Dalšími obyvateli nového pavilonu se staly dvě samice **bong horských** (*Tragelaphus euryceros isaaci*) a tříčlenná rodina **hrochů obojživelných** (*Hippopotamus amphibius*). Také tato zvířata se v novém prostředí velice rychle adaptovala. Navíc k dvěma samicím bong by na počátku roku 2013 měl přibýt nový samec ze Zoo Dvůr Králové n. L. a dvě další samice ze Zoo Berlín.

Nových jedinců jsme se dočkali také u **vodušek abok** (*Kobus megaceros*). K našim dvěma samicím, které obývají nové výběhy pod lávkou k africkému pavilonu, přibyl nový samec ze Zoo Řím a další dvě samičky ze Zoo Bussolengo. Pevně doufáme, že se těmito zvířaty náš chov opět oživí.

Narození dvou mláďat jsme pak zaznamenali ve skupině **buvolců běločelých** (*Damaliscus pygargus phillipsi*). Protože jsou obě mláďata samicího pohlaví, rozhodli jsme se obě v naší zoo ponechat a vyměnit chovného samce. Ten na konci roku odešel do Francie a na jaře by ho měl vystřídat samec nepříbuzný, pocházející ze Zoo Ebeltoft.

Velmi úspěšný byl v rok 2012 u **sitatung západoafrických** (*Tragelaphus spekei gratus*). Podařilo se nám zde odchovat celkem jedenáct mláďat. Tak jako v minulých letech travnatý výběh se sítatungami v letní sezoně sdílel **párvoborožců kaferských** (*Bucorvus leadbeateri*).

Ve skupině **žiraf Rothschildových** (*Giraffa camelopardalis rothschildi*) dle očekávání proběhly čtyři porody. První dvě mláďata (samec a samička) se narodila již v únoru a další dvě samice pak v průběhu jara. Smutnou událostí bylo na začátku roku utracení naší nejstarší žirafy Berty. Toto zvíře mělo problémy s kyčelním kloubem, který se nedal nijak léčit, a samice se tak mohla nejen velmi špatně pohybovat, ale trpěla i velkými bolestmi.

Tradičními obyvateli smíšeného afrického výběhu jsou kromě již diskutovaných žiraf, přimorožců beis, buvolců běločelých a zeber Grévyho, dvě samice **antilop losích** (*Taurotragus oryx*), stádo **vodušek červených** (*Kobus leche kafuensis*) a dvě samice **pštrosů afrických** (*Struthio camelus*).

Žádná změna nenastala u **štětkounů kamerunských** (*Potamochoerus porcus pictus*). Naši expozici stále obývají pouze dva pětiletí samci ze zoo v Colchestru – Mickey a Morris. Ani ve vedlejší expozici **hrábáčů** (*Orycteropus afer*) nedošlo v letošním roce k žádným změnám. Naši tříčlennou skupinku tvoří samec Draco a samice Kvída a Pieta.

Ze **stavebních činností** na poli třetího chovatelského úseku je nutno zmínit dokončení výstavby pavilonu hrochů a antilop, který bude pro veřejnost zpřístupněn na jaře 2013.

Pod správu Chovu 3 patří i **pracoviště karantény**, které kromě standardní předepsané karanténní péče o nově příchozí zvířata plní funkci též jako dočasné útočiště pro zvířata v zahradě se již nacházející. Příčinou pobytu na karanténě je pak nejčastěji zhoršený zdravotní stav daných jedinců, který si žádá pravidelnou veterinární péči, či vynucený azyl z důvodu přestavby stávajících expozic. V neposlední řadě plní karanténní pracoviště funkci záchytného centra pro CITES zvířata zabavená Českou inspekcí životního prostředí. Celkem v roce 2012 pracovníci karantény poskytli péči 269 jedincům 125 druhů zvířat (plazi: 1 kus 1 druhu; ptáci: 183 jedinců v 80 druzích; savci: 85 jedinců v 44 druzích).

*Jan Marek (kurátor chovu kopytníků)
Barbora Crkvová (nastupující kurátorka chovu kopytníků)*

Ptáci

Z celkového počtu 290 druhů, které byly v roce 2012 chovány, se podařilo úspěšně odchovat 94 druhy.

Dosáhli jsme 7 prvoodchovů, z čehož nejvýznamnější byl světový prvoodchov **sojkovce rezavouchého** (*Garrulax castanotis*), české prvoodchovy endemických filipínských **špačků holohlavých** (*Sarcops calvus*), nominátní formyslípky **modré** (*Porphyrio p. porphyrio*), africké **kachny temné** (*Anas s. sparsa*) a společný první republikový odchov (se Zoo Plzeň) kriticky ohroženého **sojkovce modrotmenného** (*Dryonastes courtoisi*). Poprvé v Zoo Praha jsme odchováli **lori žltoskvrnné** (*Trichoglossus chlorolepidotus*) a po 40 letech byli opět odchováni **kladivouši afričtí** (*Scopus umbretta*).

Příchody a odchody druhů jsou ve vyrovnané bilanci – 20 příchozích a 16 odchodících druhů. Nejvýznamnějšími příchody jsou **zoborožci rýhozobí** (*Penelopides p. panini*) ze Zoo Chester, pár **sov indických** (*Phodilus badius*) z italského Monticello Breeding Centre, 2 samice **výřečků filipínských** (*Otus m. megalotis*) z filipínské Zoo Aviron a 1 odchovaný samec výřečka filipínského ze Zoo Wrocław. Nejvíce nových druhů přišlo z řádu hrabavých a vrubozobých: ohrožení **hokové přilboví** (*Pauxi pauxi*), **bažant stříbrný Jonesův** (*Lophura nycthemera jonesi*) a 2 druhy původních forem kurů – **kur cejlonský** (*Gallus lafayetti*) a **kur Sonneratův** (*Gallus sonnerati*). V pavilonu Sečuán je novým druhem vzácně chovaná asijská **kachnička obojková** (*Nettapus coromandelianus*), vzácně chováni jsou i ohrožený **morčák šupinatý** (*Mergus squamatus*) a australský **lžičák širokozobý** (*Malacorhynchus membranaceus*). Dalšími novými druhy ze soukromých chovů jsou nejrychlejší papoušek světa **papoušek vlašťovčí** (*Lathamus discolor*) a africký potravní specialista **turako šedý** (*Crinifer piscator*). Ze Zoo Plzeň jsme získali **špačky čínské** (*Sturnia sinensis*), ze Zoo Ostrava **straky modré** (*Cyanopica c. cyana*) a ze Zoo Drážďany **kulíky písčité** (*Charadrius hiaticula*). Mezi nejvýznamnější odchody lze zahrnout **kakadu bílé** (*Cacatua alba*), **timálie černošedé** (*Heterophasia desgodinsi*), **křepelky madagaskarské** (*Margaroperdix madagascarensis*) nebo posledního **slavíka himalájského** (*Luscinia pectoralis*).

Mládě **kasuára přilbového** (*Casuarius casuarius*) vylíhnuté s dopomocí a podsazené pod samce, bylo bohužel nešťastně samcem přišlápnuto a po týdnu uhynulo na rupturu žloutkového vaku. Mezi veslonohými se dařilo **upelikánů kadeřavých** (*Pelecanus crispus*) odchovem 2 mlád'at i u **pelikánů bílých** (*Pelecanus onocrotalus*). Tři mlád'ata jsme odeslali v rámci spolupráce do anglického St. James Parku. K dvěma samcům vzácně chovaných **pelikánů skvrnozobých** (*Pelecanus philippensis*) jsme doplnili samici z odchovu v Zoo Dvůr Králové n. L.

Z bohaté kolekce brodivých ptáků byl největší radostí přirozený odchov 2 **zejozobů afrických** (*Anastomus lameligerus*), 1 **volavčika člunozobého** (*Cochlearius c. cochlearius*), 2 **bukáčků malých** (*Ixobrychus minutus*), 6 **čápů simbilů** (*Ciconia abdimii*) nebo 5 **kladivoušů afrických** (*Scopus umbretta*), které jsme přenechali do Doue la Fontaine. Velmi významný je i přirozený odchov páru mlád'at **nesytů afrických** (*Mycteria ibis*) z jednoho hnízda. Odchovy 2 mlád'at **ibisů skalních** (*Geronticus eremita*), 10 **kolpíků bílých** (*Platalea leucordia*), 11 mlád'at **ibisů hnědých** (*Plegadis falcinellus*), 1 **kolpíka růžového** (*Ajaja ajaja*) a 6 **ibisů bílých** (*Eudocimus albus*) potvrzují pravidelnou úspěšnost sestavených chovných skupin. Novým druhem řádu brodivých je **ibis žlutokrký** (*Threskiornis spinicollis*),

jehož dva páry přišly ze Zoo Zlín-Lešná. Z našich 3 druhů plameňáků se rozmnožili pouze **plameňáci růžoví** (*Phoenicopterus roseus*), kteří odchovali 13 mláďat.

Po více než 20 letech jsme se vrátili k chovu **čáj obojkových** (*Chauna torquata*) získáním samice ze Zoo Mannheim a nově jsme získali **čírky diamantové** (*Anas punctata*) do africké části Ptačích mokřadů. Odchov se podařil u **čírek obecných** (*Anas c. crecca*) ve voliére Dunajská delta, rekordní byl odchov 13 přirozeně odchovaných mláďat **kachen temných** (*Anas s. sparsa*), dalšími odchovy jsou 4 **kachny bronzovokřídle** (*Anas specularis*), 2 **kachny patagonské** (*Specularias specularoides*), 2 **husovci stračí** (*Anseranas semipalmata*), 4 **bernešky kanadské** (*Branta canadensis*), 13 **kachniček šedobokých** (*Calonetta leucophrys*) a 4 **husy kuří** (*Cereopsis novaehollandiae*). Nejvýznamnějším odchovem je přirozený odchov 1 mláděte ohrožené asijské **pížmovky bělokřídle** (*Cairina scutulata*). Příchozí původní forma **pížmovky velké** (*Cairina moschata*) je novým významným edukačním druhem.

Odchovy některých druhů dravců jsou stále vzácnější, proto chovatelská spolupráce mezi zoologickými zahradami vedoucí k společnému přirozenému odchovu je nedocenitelná. Odchov mláděte **orlosupa bradatého** (*Gypaetus barbatus*), vylíhnutého v Zoo Ostrava a odchované pod pěstounským samcem v pražské zoo, které bylo vypuštěno v italských Alpi Maritimes, nebo odchov **supa mrchožravého** (*Neophron percnopterus*), vylíhnutého v Praze a odchovaného pod párem v Lešné, jsou výtečnými příklady chovatelské spolupráce. Přesto 3 neoplozená vejce od 2 samic u **supů hnědých** (*Aegypius monachus*) jsou jistě zklamáním. Páry **orlů bělohlavých** (*Haliaeetus leucocephalus*) a **východních** (*Haliaeetus pelagicus*) s odchovy jednoho a dvou mláďat jsou jistotou chovu dravců pražské zoo.

Ze zástupců řádu hrabavých bylo dosaženo odchovu 4 mláďat u **frankolínů žlutokrkých** (*Francolinus leucoscepus*) a zejména 2 **bažantů malajských** (*Polyplectron malacense*). Bohužel se nepodařilo odchovat první 2 vylíhnutá mláďata vzácného **bažanta turkmenského** (*Phasianus colchicus zarudnyi*). Tento poddruh je velmi zřídka chován a jeho úbytek ve volné přírodě je dán zejména vytvářením zavodňovacích kanálů v Turkmenistánu a Uzbekistánu a následným narušováním a propojováním po staletí oddělených údolí, která bývala samostatnými areály jednotlivých poddruhů.

Spolehlivý pár **jeřábů bělošijích** (*Grus vipio*) se 2 mláďaty a jedno **mládě jeřába mandžuského** (*Grus japonensis*) chrání čest řádu krátkokřídlejších. První neoplozené vejce jsme zaznamenali i u **jeřábů laločnatých** (*Burgeranus carunculatus*). Z dalších zástupců krátkokřídlejších odchovali 1 mládě **seriemy rudozobé** (*Cariama cristata*) a poprvé 6 mláďat i **slípky modré** (*Porphyrio p. porphyrio*).

Z bahňáků potvrdili pravidelnou schopnost reprodukce **ústřičníci velcí** (*Haematopus ostralegus*) s dvěma mláďaty, 3 mláďata odchovali **tenkozobci opační** (*Recurvirostra avosetta*) a 2 mláďata i **dytíci úhorní** (*Burhinus oedicnemus*) – mnohá z mláďat posílila zejména chovy v Zoo Ohrada.

V pestré kolekci měkkozobých jsme odchovali 4 **holuby nikobarské** (*Caloenas nicobarica*), 1 **holuba bažantího** (*Otidiphaps n. nobilis*), 7 **holubů dvoubarvých** (*Ducula bicolor*), 3 **holuby doupnáky** (*Columba oenas*), 2 **holuby bronzovokřídle** (*Phaps chalcoptera*) a 4 **hrdličky čínské** (*Streptopelia ch. chinensis*). Nejvíce si vážíme odchovu 2 mláďat filipínského endemita **holuba podkovního** (*Ducula c. carola*).

Početnou skupinou jsou papoušci, u kterých se podařilo několik významných odchovů. Z kolekce loriů jsou důležité přirozené odchovy 6 mláďat **loriů vlnkovaných** (*Trichoglossus johnstoniae*), 2 **loriové černohlaví** (*Lorius domicella*), 8 **loriů žlutoskvrnných** (*Trichoglossus chlorolepidotus*) a 2 **loriové horští** (*Trichoglossus haematodus. molucanus*). Po delší době se vylíhlo v líhni 1 mládě **loriů olivových** (*Chalcopsitta duivenbodei*), které jsme předali soukromé chovatelce k odchovu. Jedinými evropskými odchovy **lorikulů modrobradých** (*Loriculus vernalis*) v zoologické zahradě je 7 mláďat odchovaných v pražské zoo. **Loríci Edwardsovi** (*Psittaculirostris edwardsii*) v páru s novým samcem snesli 7 vajec, avšak k vylíhnutí mláďete letos nedošlo. **Kakaduové bílí** (*Cacatua alba*) odchováli 2 mláďata ještě před tím, než jsme ukončili chov tohoto druhu pro nedostatek místa. Příslibem pro další chovnou sezonu je první vejce **kakadu palmového** (*Probosciger atterimus*), které bylo ponecháno k přirozené inkubaci, avšak po 3 dnech ho rodičovský pár rozbil. Ačkoli uhynula původní chovná samice **amazoňana jamajského** (*Amazona collaria*), podařilo se od druhého páru odchovat 4 mláďata. Taktéž 1 mládě **amazoňana šedohlavého** (*Amazona agilis*) je chovatelsky důležité. Ze Zoo Chleby jsme získali 2 páry ohrožených **amazoňanů rudoocasých** (*Amazona brasiliensis*), kteří patří k nejvzácnějším druhům amazoňanů v lidské péči.

Turaky zastupují 2 nové druhy, a to **turako šedý** (*Crinifer piscator*) a **turako bělokorunkatý** (*Tauraco leucolophus*) ze soukromých chovů. Chov dnes již tradičního druhu, potravního specialisty **turaka bělobřichého** (*Corythoides leucogaster*) skončil 9 vylíhnutými mláďaty, která však nebyla odchována z důvodu poruchy výživy. Stejný problém řešíme i u **žlun větších** (*Picus flavinucha mystacalis*), kde došlo k vylíhnutí 10 mláďat, ale taktéž se je nepodařilo odchovat. Ve spolupráci se švýcarskou laboratoří Pendl Lab řešíme karenci vitaminů a stopových prvků u mláďat po vylíhnutí.

Početné odchovy sov jsou reprezentovány 2 **sovami pálenými** (*Tyto alba*), 4 **sýci rousnými** (*Aegolius funereus*), 5 **vuřčičkami malými** (*Otus scops*), 5 **puštíky bradatými** (*Strix nebulosa lapponica*), 2 **sovicemi sněžnými** (*Nyctea scandiaca*) a zejména se podařil další přirozený odchov **ketupy malajské** (*Bubo ketupu*). Po úhynu samice jsme sestavili nový pár **puštíků bělavých střeoevropských** (*Strix uralensis macroura*), abychom mohli navázat na reintrodukce v NP Šumava v minulých letech.

Ze srostloprstých je zcela jistě neobyčejný odchov 10 mláďat **mandelíků hajních** (*Coracias garrulus*) od 2 párů, které oba shodně vyvedly 2 snůšky v jedné sezoně. Hnízdění **dvojoborožců nosorožčích** (*Buceros rhinoceros sylvestris*) skončilo již potřetí za sebou odchovem mláďat, což se dosud nepodařilo v žádné jiné zoo v Evropě. Sedm mláďat **toků žlutozobých** (*Tockus flavirostris*) je také pěkným výsledkem uplynulé sezony.

Pěvci jsou stále nejpočetnějším řádem zastoupeným v chovu ptáků. Z celého řádu je nejvýznamnější chov čeledi timálievitých, reprezentované 20 druhy, z kterých se již 16 druhů podařilo alespoň jednou odchovat. V letošní sezoně se rozmnožilo 9 druhů, avšak úspěšně vyvedlo svá mláďata jen 6 z nich. Neodchovali se vylíhnutí **sojkovci vlnkohřbetí** (*Ianthocincla lunulata*), **timálie sečuánské** (*Liocichla omeiensis*), **chocholáček členkový** (*Yuhina diademata*) a **sojkovci šedohnedí** (*Garrulax paliiatus*). Naopak potěšitelná byla 2 mláďata **sojkovců lesních** (*Ianthocincla ocellata artemisiae*), 2 **sojkovci nádherní** (*Trochalopteron formosus*) a 1 mládě **sojkovce bělohrdlého** (*Garrulax albogularis*). Zejména při odchovu sojkovce bělohrdlého jsme posunuli možnosti odchovu u této vzácné skupiny ptáků. Jediné vylíhnuté mládě bylo odchováno uměle do věku 11 dnů a

poté přidáno v umělém hnízdě ke zkušenému chovnému samci, který je po úrazu jednohý a je chován v samostatné kleci. Mláďe bylo zprvu příkrmováno a po 3 dnech zcela přijato samcem, který začal dokrmovat již bez naší pomoci a naučil mláďe samostatnému příjmu potravy. Po odchovu mláďe nevykazuje žádné známky imprintingu. Zdali je tato metoda úspěšná, ukáže až další reprodukce takto odchovaných mláďat. Také odchov pod pěstounskými páry je velmi důležitou technikou. Odchov pod timáliemi sečuánskými byl úspěšně zrealizován u **sojkočů rezavouchých** (*Garrulax castanotis*) a **sojkočů modrotemenných** (*Dryonastes courtoisi*), oba druhy se rozmnožily v pražské zoo poprvé. Vážíme si příchodu páru **sojkočů stříbrouchých** (*Trochalopteron melanostigma*) a samce **sojkočce chocholatého** (*Garrulax leucolophus diardi*) z dánské zoo v Kodani, které zařadíme do reprodukce v příští chovatelské sezoně.

V africké voliére v Bažantnici jsme odchovali 5 **tkalčků bělohlavých** (*Dinemia dinemelli*) a 4 **vrabce zlatohřbeté** (*Passer luteus*). Zvláště si ceníme odchovů asijských špačkovitých, zejména 2 **špačků rudookých** (*Aplonis panayensis*), 1 **loskutáka posvátného** (*Gracula religiosa*), 2 **majny Rothschildových** (*Leucopsar rothschildi*) od nově sestaveného páru a především prvního odchovu **špačků holohlavých** (*Sarcops calvus*). Bohužel jsme se zprvu potýkali s výskytem hlístic rodu *Capillaria* u mláďat, která hojně hynula. Po pravidelné aplikaci léčiv v budkách se výsledek ustálil na 6 odchovaných ze 14 vylíhnutých mláďat. Jediné vylíhnuté mláďe **majny žlutolící** (*Mino dumontii*) uhynulo bezprostředně po vylíhnutí. Novými druhy jsou v pavilonu Sečuán **špačci čínští** (*Sturnia sinensis*) ze Zoo Plzeň a v evropské voliére v Ptačích mokřadech **špačci růžoví** (*Strunus roseus*) ze Zoo Drážďany a Plzeň. Přepárovali jsme **krkavce bělokrké** (*Corvus albicollis*), u kterých jsme vyměnili samici, a získali jsme **straky modré** (*Cyanopica c. cyana*) ze Zoo Ostrava. Čtyři mláďata odchoval pár **krkavců velkých** (*Corvus corax*), který již tradičně po deset let oznamuje svým odchovem příchod jara.

Antonín Vaidl, kurátor

Plazi, obojživelníci, ryby, bezobratlí

Rok 2012 byl desátým rokem existence chovatelského oddělení, zahrnujícího expozice a chovy plazů, obojživelníků, ryb a bezobratlých. Byl zároveň i rokem nejúspěšnějším, a to nejen tomto krátkém období. Zejména u plazů je rozhodně namístě mluvit o nejúspěšnější sezoně v historii Zoo Praha. V roce 2012 se vylíhlo nebo narodilo celkem 780 mlád'at plazů 35 druhů. Oba tyto počty jsou rekordní, důležitější však je chovatelská a zoologická významnost těchto odchovů. Nejzásadnějším chovatelským počinem je vylíhnutí a odchov sedmi mlád'at **želvy korunkaté** (*Hardella thurjii*). Tato želva nejen že nikdy v lidské péči nebyla odchována, ale dokonce ani nebyl znám poměrně kuriózní způsob jejího rozmnožování. Na základě studia hydrologických poměrů indsko-ganžské říční soustavy a údajů o podzimmím dozrávání vaječných folikulů zmíněné želvy jsme si stanovili hypotézu, že samice snáší vejce přímo do vody a že k nastartování vývoje vajec je zapotřebí postupné vysychání prostředí, které vejce obklopuje. K tomu je třeba vzít v úvahu prudké ochlazení, vystřídání po několika měsících zvýšením teploty. Zvolený postup by vejce od kterékoli jiné želvy spolehlivě usmrtil. Odhodlali jsme se k němu až po 14 neúspěšných pokusech se „standardnějšími“ metodami. Dosažené rozmnožení potvrzuje stanovenou hypotézu, a přináší tím významný zoologický objev, který výrazně ovlivní pohled na příčiny a způsob ohrožení této velké indické říční želvy a bude použit i při její ochraně. Dalším důležitým mezníkem je vylíhnutí tří mlád'at **želvy ostnité** (*Heosemys spinosa*).

Rozmnožením této želvy se završuje úspěšná záchrana pěti druhů z hongkongského konfiskátu v roce 2001, z nichž čtyři již v naší zoo byly rozmnoženy dříve a opakovaně. Želv ostnitých tehdy putovalo do 16 evropských zoo celkem 281. O choulostivosti tohoto druhu a nesnadnosti jeho chovu svědčí i to, že první naše letošní mládě bylo i prvním mládětem, které se želvám ostnitým z hongkongské záchranné akce po jedenácti letech chovu v Evropě vylíhlo. Úspěch podtrhlo i následné vylíhnutí dalších dvou želv ostnitých z další snůšky. Rozmnožení dalších druhů je cenné opětovným nastartováním skomírající dynamiky dlouhodobě chovaných druhů. Platí to zejména pro **chameleona obrovského** (*Furcifer oustaleti*), který byl v roce 2012 se 170 mlád'aty početně nejúspěšnějším druhem. Restart rozmnožování tohoto druhu podmínilo získání nepříbuzného samce, který přinesl svěží geny k našim samicím, chovaným po 4 generace v inbrední linii. Znovuobnovení chovu se podařilo u **gekončika východoafrického** (*Holodactylus africanus*), kterého množíme jako jediní na světě od roku 2007, a u **leguánka modravého** (*Petrosaurus thalassinus*). Toho jsme zatím chovali 4 roky s nevelkými úspěchy a v roce 2012 jsme dosáhli od dvou samic celkem 34 mlád'at. V mladém oboru chovu plazů mají zásadní důležitost úspěšné odchovy a rozmnožení druhých a dalších generací. Zejména v případě suchozemských želv se vždy jedná o události ve světě zoologických zahrad unikátní. U jihoafrického poddruhu **želvy pardálí** (*Stigmochelys p. pardalis*) jsme v roce 2005 našli metodu vedoucí k rozmnožení (nastartování vývoje tříměsíčním pobytem vajec ve vinotéce při teplotě 15 °C) a v roce 2011 jsme se dočkali 31 mlád'at čisté druhé generace. Podobně tomu bylo také u 25 mlád'at **čukvaly zavalité** (*Sauromalus obesus*).

Významné bylo zajisté i šesté rozmnožení **varana komodského** (*Varanus komodoensis*), Denver, Toronto, Shark Reef Aquarium Nevada, Chattanooga, Fort Worth a Honolulu). Výměnou za ně EEP obdrželo 10 varanů odchovaných v Los Angeles a v Denveru. Výsledkem této akce bylo pro Zoo Praha získání geneticky vhodného partnera pro Arančinu dceru, hlavním přínosem však bylo zásadní genetické osvěžení chovu na obou stranách

Atlantského oceánu. Dar dvou varanů komodských do srilanského Colomba byl významným prvkem vzájemné spolupráce, která vyústila v získání nových slonů. dosažené opět s největší pravděpodobností partenogenezí, tedy bez účasti samce. Starý samec Leonardo, původem z Plzně, se sice o samici Aranku aktivně zajímal, páření však zřejmě nebyl schopen. Brzy po námluvách uhynul následkem ruptury testikulární cysty. V roce 2012 jsme velmi výrazně přispěli jak evropskému záchovnému programu (EEP), tak i jeho severoamerickému protějšku. Deset našich mláďat, vylíhlých v roce 2010 putovalo do sedmi severoamerických zoologických zahrad (Los Angeles,

Úspěšní jsme byli nejen v odchovech mláďat, ale též v expoziční a komunikační činnosti. Zásadně jsme se podíleli na rekonstrukci interiéru Pavilonu kočkovitých šelem a terária. V této rekonstrukci jsme přistavěli čtyři nové plazí expozice, ve kterých jsme představili 14 druhů plazů. Největší rozlohou (16 m²) i počtem chovaných zvířat je biotopová expozice plazů středoasijských pouští nazvaná Katakum, která se stala domovem 50 jedinců devíti druhů plazů. K jejímu vybudování jsme našli vhodný prostor kolem bývalého vodopádu v návštěvnické chodbě pavilonu šelem. Důvody vysoce experimentálního projektu byly zejména: tradice v chovu středoasijských plazů, která sahá do 50. let 20. století, naše znalosti biologie pouštních plazů a zkušenosti s jejich chovem, osm let úspěšně fungující expozice severoamerických pouštních plazů a v neposlední řadě momentální dostupnost uzbeckých plazů. Pokusili jsme se sestavit celé spektrum uzbeckých plazů, samozřejmě bez vrcholových predátorů, tak, abychom pokryli co nejvíce středoasijských nik a biotopů. Chovatelsky nejnáročnější jsou bezesporu denní specialisté na život na dunách vátých písků (barchanech) – **agamky písečné** (*Phrynocephalus mystaceus galli*) a **paješterky písečné** (*Eremias grammica*). Psamofilem je i noční **gekon záračný** (*Teratoscincus s. scincus*). Skalnaté výchozy, přiléhajícím k „barchanům“, obývají stejně jako v přírodě **agamy turkestánské** (*Laudakia lehmanni*) a **gekoni turkestánští** (*Cyrtopodion fedtschenkoi*). Paletu uzbeckých plazů završují generalisté, tedy druhy, které jsou schopné osídlit celou škálu biotopů, od písečných polopouští přes stepi až po horské louky. Těmi jsou v přírodě i v naší expozici **agamy stepní** (*Trapelus sanguinolentus*), **paješterky stepní** (*Eremias arguta uzbekistanica*) a **želvy stepní** (*Testudo horsfieldi kazachstanica*). Uzbecké plazy, které bychom i v přírodě všechny mohli vidět velmi blízko sebe na několika místech střetu popsaných biotopů, doplňuje jeden druh, žijící přes tisíc kilometrů daleko v západním Íránu. Pro **trnorepa mezopotámského** (*Saara loricata*) jsme se rozhodli, protože býložravý ještěř v ekologické skladbě středoasijských druhů plazů chyběl. Trnorep je ekologickým protějškem **čukvaly zavalité** (*Sauromalus obesus*) chované v expozici severoamerických pouští. Bylo by tedy chybou nevyužít příležitosti ke spolupráci s nejlepším chovatelem tohoto v lidské péči velmi vzácného druhu, s dr. Petrem Kodymem. Výsledná sestava druhů a biotopů v jedné expozici nemá ve světových zoologických zahradách obdobu a my jsme s velkou nervozitou očekávali, jak choulostivá zvířata přijmou podmínky, které jsme jim vytvořili, a jak bude druhová skladba fungovat. První rok chovu skončil nevídaným úspěchem. Rozmnožilo se zde sedm z devíti chovaných druhů (trnorepi a želvy byli ještě mladí), jež dohromady vyprodukovaly 235 mláďat. U většiny druhů se jedná o světové prvoodchovy. Významné je zejména vylíhnutí 9 mláďat **agamky písečné** (*Phrynocephalus mystaceus galli*), 8 mláďat **paješterky písečné** (*Eremias grammica*) a 132 mláďat **agamy stepní** (*Trapelus sanguinolentus*). Protože expozice je vybavena přísunem vzduchu z vnějšího prostoru, je možné zde navodit střídání „ročních období“. Zvířata zde tedy v prosinci přirozeně zimovala a nyní s napětím očekáváme, jak se v roce 2013 bude dařit další chov, postavený v mnoha případech již na mláďatech, vylíhlých u nás.

Dalšími novými expozicemi v pavilonu šelem se hlásíme k poněkud opomíjenému chovu jedovatých hadů. V jedné z nich vystavujeme pár největších a kresbou těla nejvýraznějších severoamerických jedovatých hadů **chřestýšů kostkovaných** (*Crotalus adamanteus*). Ve druhé by měli pozornost návštěvníků upoutat pestrobarevní **křovináři ostní** (*Bothriechis schlegelii*), jejichž expozici jsme doplnili rovněž středoamerickým **baziliškem zeleným** (*Basiliscus plumifrons*). Poslední nově vybudovaná expozice opticky i geograficky navazuje na atrium pavilonu. V kontextu kubánské přírody zde představujeme **hroznýšovce kubánské** (*Epicrates angulifer*) spolu s drobnými **anolisy jeskynnými** (*Anolis bartschyi*). Hroznýšovci patří k našim tradičně chovaným druhům, vedeme pro ně evropský záchranný program (EEP), takže jsme jim s předstihem zajistili expoziční budoucnost při plánované rekonstrukci starého Pavilonu velkých savců, a tedy i stávajícího terária. Mimo stavby nových expozic se rekonstrukce interiéru Pavilonu kočkovitých šelem a terária soustředila na kompletní opravu všech stávajících plazích expozic, včetně výměny skel a předělání vnitřního prostoru a zásadní úpravy vegetace. V rámci těchto úprav jsme se rovněž rozhodli zaměnit **agamy kočiččinské** (*Physignathus cocincinus*) v biotopové vietnamské expozici za menší **trnoještěry kozí** (*Acanthosaura capra*), s nimiž je možno lépe udržovat pralesní vegetaci v teráriu.

Při rekonstrukci pavilonu jsme úzce spolupracovali s kolegy z oddělení OPO a útvaru rozvoje na tvorbě vyšší hodnoty informačního systému. Zábavnou formou by se zde návštěvníci měli dozvědět například informace o termoregulaci plazů (v návštěvnickém prostoru jsme instalovali stejný výhřevný kámen jako v teráriích), ekologických souvislostech severoamerických a středoasijských pouští, fungování hadích termoreceptorů i jedového aparátu nebo o rozmnožování hadů a tradici chovu kubánských plazů v zoo Praha.

Při tvorbě biotopových expozic rekonstruovaného pavilonu šelem byly velmi důležité i spolupráce s botanickými zahradami z Prahy a Plzně. Vydařená je zejména expozice chřestýšů kostkovaných, která je doplněná třemi druhy floridských palem i endemickým druhem borovice.

Také v roce 2012 pokračovala spolupráce s AOPK, konkrétně monitoring a ochrana plazů, žijících na území zoo. Mimo pravidelných aktivit je třeba se zmínit o výstavě o **užovce podplamaté** (*Natrix tessellata*), kterou mohli návštěvníci vidět v létě, a instalace varovných cedulí na cyklostezce podél Vltavy v období tahu mláďat.

Z rozsáhlejší publikační činnosti má největší význam článek o embryogenezi **varana mangrovového** (*Varanus indicus*), publikovaný ve spolupráci s kolegy z PřF UK.

Z významných společenských aktivit je třeba zdůraznit cestu kurátora do Indonésie, zaměřenou na návštěvu zoologických zahrad chovajících varany komodské, i do samotného Národního parku Komodo, která se uskutečnila v říjnu na pozvání a na náklady indonéské vlády.

Po celý rok 2012 probíhaly intenzivní přípravné práce na expozicích, které by měly být otevřené v roce 2013, tedy na expozici českých plazů na rekonstruované návštěvnické cestě „Zakázance“ a Pavilonu velemloků.

Petr Velenský, kurátor

Veterinární zpráva

Veterinární péči v Zoo Praha v roce 2012 zajišťovali 3 stálí veterinární lékaři (rozšířili jsme náš stav o specialistu na medicínu ptáků s praxí v zahraničí), jeden zastupující a veterinární technička. Spolupracovali jsme s dalšími 2 veterinárními lékaři, kteří nám příležitostně pomáhali při víkendových službách a dalších výkonech. Jednalo se především o úkony u ptáků nebo obtížnější chirurgické případy (např. osteosyntézy).

Nákazovou situaci lze hodnotit jako dobrou. S ohledem na počty chovaných zvířat není možné vyhnout záchytu se některé z níže uvedených zoonóz. Museli jsme vyhlásit několik ohnisek salmonely, která se většinou obešla bez prodloužení doby ochranných opatření (např. timálie sečuánská, samice psa pralesního). Výjimkou bylo jen ohnisko v pavilonu Sečuán. Při předtransportním vyšetření samice orangutana Upity jsme zaznamenali pozitivní reakci na boviní tuberkulin. Došetřením krevního séra ve VÚVeL v Brně jsme vyloučili mykobakterie patogenní pro člověka. Mykobakterie jsme zaznamenali také u uhynulého hlodouna krtkovitého, holuba wongy a holuba růžového. Kontrolním vyšetřením trusu, tuberkulinací a sledováním dalších zvířat v ohnisku během pozorovací doby jsme nakonec ochranná opatření zrušili a ohnisko ukončili. U loriů vlnkovaných jsme diagnostikovali PBF, na základě tohoto zjištění jsme provedli odběry u dalších loriů. Několik ptáků bylo pozitivních, proto jsme u nich provedli euthanasii, a zbývající ptáky jsme umístili do karantény a opakovaně testovali.

V průběhu roku 2012 jsme provedli 320 vakcinací, což převyšuje čísla z předchozích let. Jako již tradičně jsme převážnou většinu vzorků zaslali do SVÚ Praha. Zároveň jsme naši diagnostiku rozšířili o spolupráci s laboratořemi v Německu, Švýcarsku a Anglii. Týkalo se to hlavně virologických a histologických vyšetření u některých ptačích pacientů. Velký dík patří zaměstnancům Ústavu lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky 1. LF UK a VFN, především MUDr. H. Benákové, kde nám prováděli biochemické rozboru krve, a to velmi rychle a za bezkonkurenční cenu. Velmi nám tak pomohli ušetřit náklady na krevní testy. Stanovení bylo okolo 300. V Zoo jsme vyšetřili 968 vzorků trusu (dalších 936 v SVÚ Praha), jednalo se především o parazitologickou kontrolu. Část z těchto vzorků bylo podrobena cytologickému posouzení. V roce 2012 jsme provedli skoro 500 anestézií a imobilizací u různých druhů zvířat. Nelze opomenout ani 108 endoskopických vyšetření na ptačím oddělení.

Jako tradičně i v roce 2012 jsme spolupracovali s mnoha veterinárními a humánními subjekty. MěVS a SVS ČR nám velmi pomohly při realizaci dvou velkých transportů – při druhém přesunu koní Převalského do Mongolska a při dovozu dvou slonic ze Srí Lanky. Především obě slonice bychom bez jejich pomoci vůbec nemohli přivést. Za to jim patří velký dík. Kolegové ze SVÚ Praha nám díky provedeným vyšetřením usnadnili transport koní a karanténu obou slonic. V roce 2012 jsme se po letech museli vypořádat se skutečností, že jsme si hradili všechny pitvy provedené na SVÚ Praha sami. Dříve nám více než 300 postmortálních vyšetření financovala MěVS. Tento fakt se odrazil v nárůstu nákladů na veterinární rozboru a v příštím roce to nebude jinak.

V Evropě byla ukončena výroba preparátu Immobilon LA. Bez tohoto přípravku není možno imobilizovat např. slona, nosorožce či koně Převalského. Je pro výkon naší praxe naprosto nezbytný. Proto jsme neváhali a zakoupili jeho analog v Jižní Africe. Předzásobili jsme se, pět balení nám pravděpodobně vystačí na dalších pět let. Jeho cena byla více než 125 000 Kč, ale

tato investice byla nezbytná. Finanční prostředky jsme naopak ušetřili spoluprací s jinými pracovišti, veterinárními i humánními, kdy nám kolegové vypomohli bezúplatně či pouze za základní náklady. Velmi jim za to děkujeme.

Léky nakupujeme u společnosti Noviko, a. s. V roce 2011 jsme za léky vynaložili 533 948 Kč, v roce 2012 už to bylo 554 797 Kč. Není to příliš velký nárůst, ale je třeba si uvědomit, že jsme na lécích ušetřili něco přes 60 000 Kč díky poskytnutým slevám a nákupu některých produktů v akčních nabídkách. Ačkoliv nakládáme s přidělenými prostředky velmi rozumně a efektivně, očekáváme v roce 2013 zvýšení nákladů na provoz veterinárního oddělení. Důvody jsou jasné – především zvýšení DPH, ale také nárůst některých nákladů např. při monitoringu pohlavních hormonů u březí slonice, navýšení počtu chovaných zvířat a také zdražení některých laboratorních vyšetření a veterinárních služeb.

Zajímavé případy:

Významným úkolem pro oddělení bylo veterinární zajištění převozu čtyř koní Převalského do Mongolska a přesun slonů do nového pavilonu. Neméně náročný byl i dovoz dvou nových slonic ze Srí Lanky a následně i transport 2 varanů komodských, 2 hrochů a 2 koní Převalského ze Zoo Praha do Zoo Dehiwala v Colombu.

U slonice Donny jsme pravidelně odebírali krev na stanovení hladiny progesteronu. Tato data nám velmi jasně určila, kdy proběhne porod. Ve spolupráci s kolegy z oddělení reprodukce malých zvířat z VFU Brno jsme se pokusili o umělou inseminaci u tygrů malajských a lvů indických. Bohužel jsme se nedočkali očekávaných koťat, jen jsme si potvrdili údaje z literatury, kdy úspěšnost takového výkonu se pohybuje okolo 30 procent. Ve skupině antilop vraných jsme zaznamenali kožní léze, především na krku chovného samce. Přistoupili jsme k aplikaci protiplísňové vakcíny a do 2 měsíců léze vymizely. Samec krajty Albertisovy měl podle chovatelů snížený příjem potravy. Po bližším ohledání jsme zjistili pokročilou stomatitis, která si vyžádala několikátýdenní ošetřování. U zvířete jsme nakonec zjistili strumu, což mohlo jeho zdravotní stav výrazně ovlivňovat. V naší praxi jsme se také nevyhnuli problémům s chrupem u některých druhů zvířat. Nejprve jsme museli odstranit přerostlý řezák u samce dikobraza jihoafrického a posléze si otok spodní čelisti samice hrabáče vyžádal ošetření v celkové anestézii. U hrabáče se však nejednalo o postižení chrupu, ale jen o absces měkkých částí mandibuly. Na první pohled to však vypadalo jako komplikace se špatně rostoucí stoličkou. Vzácný samec klokana novoguinejského začal být zpomalený, zvětšovalo se mu břicho a celkově nevypadal v pořádku. V celkové anestézii se diagnostikoval chylothorax a chyloabdomen. I přes intenzivní medikaci (konzultace a spolupráce s veterinární klinikou dr. Hnízda) se nepodařilo klokana zachránit. Pacienti se nám nevyhnuli ani na ptačím úseku. Provedli jsme plastiku horní čelisti zobáku u samce nesya afrického, vnější fixaci se stabilizovala a zhojila fraktura končetiny u zejzoba afrického. U kakadu palmového jsme úspěšně diagnostikovali a vyléčili svrab, samice husy kuří se potýkala se zánětem dutiny pod levým okem. Výplach sinu a celková aplikace léků vedla k jejímu úplnému uzdravení. Konec roku 2012 se nesl v přípravách na očekávaný porod gorily Kamby, kdy jsme během měsíce listopadu připravili v prostorách Pavilonu goril improvizovaný operační sál a zázemí pro mládě. V prosinci už drželo pohotovostní služby více než 25 veterinářů, humánních lékařů a další zdravotnický personál.

MVDr. Roman Vodička, Ph.D., veterinární lékař

Kůň Převalského

Mezinárodní plemenná kniha koně Převalského je v Zoo Praha vedena od roku 1960, počínaje rokem 2001 jsou údaje v ní obsažené dostupné všem chovatelům i dalším zájemcům v elektronické verzi na adrese <http://przwhorse.pikeelectronic.com>. Je to druhá nejstarší plemenná kniha na světě, a co se týká počtu registrovaných zvířat dat je vůbec nejobsáhlejší. K 31. 12. 2012 byli v databázi plemenné knihy registrováni od počátků chovu (tzn. od roku 1899) 6 092 koně. Ke stejnému datu bylo na celém světě registrováno 1 821 žijících koní Převalského (780 hřebců; 1 041 klisna) ve 167 institucích (včetně reintrodukčních center v Mongolsku a Číně).

Po prvním úspěšném transportu koní Převalského z Prahy do Mongolska v červnu 2011 dopravila pražská zoo ve dnech 16. a 17. července 2012 další čtyři koně. Zatímco v roce 2011 směřoval transport do rezervace Khomiin Tal poblíž Národního parku Khar Us, tentokrát byl cílem Národní park Gobi B, kde byli koně Převalského v 60. letech minulého století v přírodě spatřeni naposledy. Mezi lety 1992 a 2007 bylo do aklimatizační stanice Tachin Tal, spravované Mezinárodní skupinou na záchranu koně Převalského (ITG), dovezeno celkem 89 koní Převalského s cílem vytvořit v posledním známém refugiu druhu životaschopnou populaci. Ta se postupně rozrostla až na 148 koní, ale po kruté zimě, která udeřila počátkem roku 2010, zbylo v Gobi B pouhých 50 koní. Proto se Zoo Praha rozhodla další transport směřovat právě sem, a to i v rámci projektu pomoci ve spolupráci s Českou rozvojovou agenturou. Rozvojová pomoc směřuje mimo jiné i k socioekonomické podpoře místního obyvatelstva, z něhož se rekrutují zaměstnanci správy chráněného území Gobi, zejména pak strážci parku.

Projekty druhové ochrany in-situ

1. Ochrana goril v Africe – projekt Toulavý autobus

Doposud se pražská zoo věnovala ve střední Africe environmentálnímu vzdělávání formou distribuce vzdělávacích materiálů. Do škol dodala knížky s pohádkami o gorilách, dále pak distribuovala omalovánky a pastelky, vše s gorilí tematikou. Vyústěním dlouholetého úspěšného působení zoo v regionu se stal projekt Toulavý autobus, nad nímž převzal záštitu primátor hl. m. Prahy Doc. Bohuslav Svoboda. V rámci projektu zakoupila pražská zoo prostřednictvím svých partnerů v Kamerunu autobus, který bude vozit děti z pralesních oblastí v sousedství biosférické rezervace Dja do záchranných stanic pro primáty v Méfou a v Limbe. Vesnické děti, které mnohdy uvidí gorilu vůbec poprvé v životě jinak než jako jídlo, absolvují v záchranných stanicích vzdělávací programy, které jim usnadní vybudovat si pozitivní vztah k přírodě a k její ochraně. Přípravy na spuštění projektu vyvrcholily v závěru roku 2012, kdy byl projekt podpořen částkou 1 335 600 Kč ze společného programu Magistrátu hl. m. Prahy a Zoo Praha „Koruna ze vstupného“. Z této částky byl zakoupen vhodný autobus a byla přijata všechna nezbytná opatření k tomu, aby Toulavý autobus v lednu 2013 vyjel na svou první cestu. Partnerem projektu se stal známý fotbalista Karel Poborský.

2. Návrat divokých koní a rozvojová pomoc v Mongolsku

V polovině roku realizovala Zoo Praha druhý samostatný transport koní Převalského do Mongolska. Tentokrát převezla čtyři klisny do Národního parku Gobi B, kde populace koní velmi utrpěla během kruté zimy 2009 / 2010. Klisny do Mongolska přepravil stejně jako v předchozím roce armádní letoun CASA. Klisny dorazily do oblasti Tachin Tal dne 18. 7. 2012 po 35hodinovém transportu z Dolního Dobřejova. Poté byly umístěny do aklimatizační ohrady, do volnosti by měly být vypuštěny v polovině roku 2013. Transport proběhl pod oficiální záštitou WAZA.

Kromě převozu koní se věnovala Zoo Praha v Gobi B i realizaci rozvojového projektu z dotace České rozvojové agentury: ukončila rekonstrukci nemocnice, podpořila zemědělský projekt a započala práci na rozvoji tamějších výrobních družstev.

3. Ochrana ohrožených druhů ptáků

Prestiž pražské zoo v oblasti ptačích projektů každým rokem roste. V počátku roku 2012 odchoval pražský samec **corlosupa bradatého** (*Gypaetus barbatus*) mládě od ostravského chovného páru. Toto mládě bylo spolu se svým ostravským sourozencem vypuštěno do volné přírody italských Alp později na jaře.

Do volné přírody se z pražské zoo dostaly také dvě **sovy pálené** (*Tyto alba*), které byly vypuštěny na Slánsku.

Na podzim došlo k rozdělení prostředků z projektu „Koruna ze vstupného“ za roky 2010 a 2011. Padesáti tisíci Kč takto MHMP a Zoo Praha podpořily záchrannou stanicí Cikananga na Jávě, která chová mimo jiné ohrožené **sojkovce dvoubarvé** (*Garrulax bicolor*) a **špačky černokřídlé** (*Sturnus melanopterus*). Tato částka pomůže záchranné stanici pokrýt náklady na chov těchto unikátních ptáků, které Zoo Praha rovněž chová (v případě sojkovce dvoubarvého) či o jejich chov usiluje (v případě špačka černokřídlého). Záchranná stanice též realizuje reintrodukce chovaných ptáků, v tomto roce vypustila do volné přírody 25 již zmíněných špačků černokřídlých. Rovněž padesát tisíc získala záchranná stanice na ostrově

Negros na Filipínách, která chová mimo jiné ohroženého **výra filipínského** (*Bubo philippensis*). Částka je určena k rozšíření chovného zázemí především pro výry filipínské a přispěje též k chovu **zoborožce rýhozobého** (*Penelopides panini*), kterého pražská zoo chová, a podílí se tak na vytvoření stabilní záložní populace. Další rozvoj ptačích projektů lze očekávat díky navázání spolupráce s organizací Green Balkans, která se věnuje reintrodukci supů mrchožravých v Evropě. Příslibem dalšího rozvoje je též jmenování kurátora chovu ptáků Zoo Praha do dozorčí rady organizace Vulture Conservation Foundation, která je odpovědná za reintrodukci a následnou ochranu všech supů žijících v Evropě.

4. Záchrana antilopy Derbyho v Senegal

Dalším projektem, podpořeným z programu „Koruna ze vstupného“, je záchrana antilopy Derbyho v Senegal. Částka 150 000 Kč pomůže k zorganizování mezinárodního vědeckého symposia podle pravidel Mezinárodní unie na ochranu přírody (IUCN), která určí další strategii k zachování tohoto kriticky ohroženého poddruhu. Sympozium se uskuteční v lednu 2013 v Senegal.

5. Varani komodští

V rámci přetrvávající spolupráce byl kurátor chovu plazů Zoo Praha na podzim roku 2012 pozván indonéskou vládou k návštěvě ostrovů Rinca a Komodo, které jsou proslulé výskytem varanů komodských, v jejichž chovu ex-situ pražská zoo vyniká. Tam měl možnost seznámit se s situací volně žijící populace varanů komodských a s potřebami jejich ochrany. Tato pracovní návštěva je začátkem plánované podpory varanů komodských in-situ v dalším období.

6. Podpora Pinnawala Elephant Orphanage na Srí Lance

Na ojedinělý příchod dvou slonic indických ze Srí Lanky do pražské zoo navázala i další spolupráce se zoologickou zahradou v Colombu a se sloním útulkem v Pinnawale. Pro potřeby tohoto zařízení Zoo Praha pořídila speciální ultrasonografický přístroj, který umožní provádět vyšetření nemocných a březích slonic.

7. Projekt „Koruna ze vstupného“

V koncepci projektu „Koruna ze vstupného“ došlo v roce 2012 k zásadní změně. Díky vstřícnosti MHMP bylo financování programu na příštích pět let (do r. 2017) navýšeno převodem 2 Kč z každé zakoupené vstupenky do zoologické zahrady. To umožní pražské zoo výraznější zapojení do důležitých in-situ projektů v různých částech světa, pomůže k lepší ochraně přírody a zvýší mezinárodní prestiž nejen samotné pražské zoologické zahrady a hlavního města Prahy, ale i celé České republiky.

RNDr. Jaroslav Šimek, Ph.D., náměstek

Dokumentační činnost

Oddělení dokumentace a evidence zvířat

Oddělení dokumentace zajišťovalo základní evidenci stavů chovaných zvířat a jejich změn a v součinnosti s hlavní účtárnou podniku rovněž pravidelnou měsíční ekonomickou uzávěrku stavů zvěře a roční inventuru. Ve spolupráci s kurátory provozovalo elektronický provozní deník, který je základním zdroje dat ze zoologických úseků, a zajišťovalo komunikaci s externím programátorem programu Animalia podle požadavků jednotlivých pracovišť v zoo. V součinnosti s obchodním oddělením jsme připravovali podklady pro vydávání potřebných dokumentů pro zvířata určená k prodeji, výměně či deponaci (CITES, registrační listy). Na odboru životního prostředí Magistrátu hl. m. Prahy byly průběžně předávány všechny údaje potřebné k vystavení registračních listů a povolení k výjimkám z chovu druhů SOH a KOH a zvláště chráněných druhů naší fauny dle zákona 114/1992 Sb. a CITES. V souvislosti s rostoucími požadavky odboru ochrany přírody Magistrátu hl. m. Prahy týkající se evidence chráněných druhů byl program doplněn o novou aplikaci umožňující vkládat a generovat další data a položky týkající se registrace exemplářů. Problémy přetrvávají zejména v oblasti požadovaného dokazování původu rodičů, kdy odbor v některých případech podmiňuje vydání příslušných povolení poskytnutím údajů nad rámec platných směrnic; zejména údaje o rodičích a prarodičích u daného exempláře nelze zjistit.

Průběžně pokračovalo doplňování historických karet chovaných druhů v elektronické podobě do systému Animalia a zadávání dat do mezinárodního systému ISIS/ARKS. Vzhledem k postupnému přechodu systému ISIS/ARKS na nový, ale finančně náročný systém ZIMS se začíná komplikovat vyhledávání údajů, od poloviny roku 2012 se veškerá data týkající se evidence zvířat přestávají ukládat v databázi ARKS.

Oddělení ve spolupráci s kurátory zpracovalo podklady pro vyúčtování dotace MŽP na zabavená zvířata dle směrnic CITES.

Jako každý rok uspořádalo oddělení dokumentace v Kostelci n. Černými lesy seminář odborných komisí českých a slovenských zoo pro evidenci zvířat, chov koňovitých. V rámci tohoto zasedání se uskutečnilo i jednání komise pro transporty zvířat.

Vzhledem k sníženému rozpočtu knihovny se pořizování nových knih omezilo na odběr knižních titulů vycházejících v souvislých řadách, chovatelské příručky a základní časopisy. V průběhu roku skončila předběžná inventarizace knihovny MVDr. Stehlíka, tituly vhodné k zařazení do knižního fondu jsou připraveny k zápisu. Vzhledem k tomu, že velká část literatury ze zmíněné pozůstalosti je v němčině a zahrnuje i knihy s tematikou mimo obor zoologie, je třeba zvážit, jak s nimi dále naložit. Skončil výběr i nabídkové řízení titulů určených k vyřazení z fondu z důvodů nevyužitelnosti a zastaralosti informací (zejména technické literatury). Tituly byly nabídnuty v nabídkovém řízení. Knihovna je otevřena každý den pro pracovníky zoo i pro veřejnost a zajišťuje i meziknihovní výpůjční službu. V současné době obsahuje více než 7 500 položek. Zajišťuje centrální evidence odběru periodik a denního tisku v zoo a rozesílání povinných výtisků tiskovin vydávaných Zoo Praha.

V roce 2012 evidovala knihovna 430 čtenářů, především studentů, kteří si vypůjčili celkem 1 351 titulů knih a časopisů.

Pokračovala digitalizace fotografií získaných ze soukromých alb bývalých zaměstnanců i z darů a zápůjček soukromých osob i organizací. Databáze historických fotografií se v průběhu roku rozrostla o více než 400 položek, v současné době čítá na 7 000 položek. Proběhlo zpracování a katalogizace části fotografického materiálu z pozůstalosti prof. Veselovského. Zoo Praha získala možnost využít dva významné archivy negativů a pozitivů – archiv z pozůstalosti dr. V. Mazáka a soukromý archiv P. Bednáře. Vzhledem k rozsahu bude zpracovávání těchto souborů pokračovat i v roce 2013. V září 2012 navázalo oddělení dokumentace kontakt s Městským úřadem ve Slatiňanech, který je zřizovatelem nové expozice v rekonstruovaném objektu „Švýcárna“ v zámeckém parku. Objekt je koncipován jako interaktivní muzeum kladubského koně s množstvím artefaktů a historických dokumentů týkajících se prof. Františka Bílka. Je zde i prostor pro prezentaci chovu koně Převalského, který je s osobou prof. Bílka úzce spjat. Rekonstruovaný objekt „Švýcárny“ skýtá možnosti kompenzace prakticky delimitovaného hipologického muzea na Státním zámku ve Slatiňanech, Zoo Praha má možnost na dotváření expozic se významně podílet. Knihovna města Slatiňany nám zapůjčila k oskenování řadu unikátních dokumentů z pozůstalosti prof. Bílka, včetně dosud nepublikovaných fotografií koní Převalského. Část těchto dokumentů byla vystavena u příležitosti jubilejní slavnosti v zoo dne 28. září 2012. S pomocí starosty Slatiňan dr. I. Jeníka jsme získali kontakt na potomky prof. Bílka, a tím i možnost dostat se k dosud neznámým materiálům. Oddělení dokumentace ve spolupráci s veterináři pokračovalo ve sběru zoologického materiálu s tím, že nejcennější exponáty budou předány do sbírek NM k vědeckým účelům. Další preparáty obohatily sbírku podnikového depozitáře, anatomické preparáty dokumentující patologické nálezy poslouží jako názorné pomůcky na veterinárním oddělení. Proběhla pravidelná inventarizace podnikového depozitáře kůží a lebek. K nejcennějším přírůstkům ve sbírkách patří dermoplastický preparát rekordně starého dikobraza, lebky koní Převalského a několik vyčiněných kůží savců.

V roce 2012 byla vydána Ročenka českých a slovenských zoo za rok 2011, a to za finanční podpory MŽP a ve spolupráci s externím programátorem P. Zemanem, ročenka byla v květnu k dispozici jak v klasické tištěné formě, tak v elektronické verzi.

Mezinárodní plemenná kniha koně Převalského byla průběžně aktualizována a proběhla revize číslování přírůstků některých chovných stanic, databáze je přístupná on-line. Byla vydána 2 čísla podnikového časopisu Tamtamy z pražské zoo.

Oddělení zajišťovalo standardní přebírání archivních písemností a písemností určených k další archivaci a případné skartaci dle požadavků jednotlivých útvarů. V průběhu roku 2012 jsme předali podnikovému auditorovi a vedení Archivu hl. m. Prahy k připomínkování aktualizovanou verzi návrhu skartačního a spisového řádu. Po obdržení konečného stanoviska archivu by mohl být skartační a spisový řád uveden v platnost v 1. čtvrtletí 2013. Proběhla další etapa reorganizace podnikové spisovny.

RNDr. Evžen Kůs, vedoucí oddělení dokumentace

Výchovně vzdělávací činnost

Programy pro veřejnost

Programové akce se stejně jako v minulých letech soustřeďovaly na víkendy, významné dny a výročí a svátky.

Zahájení sezony – 31. 3. 2012

Hlavním motivem slavnostního zahájení 81. sezony se stalo představení nového loga Zoo Praha. Vzniklo v New Yorku, ve slavném studiu Chermayeff & Geismar, pod vedením jednoho z nejrespektovanějších světových tvůrců – designéra Sagiho Haviva. Nové logo je tvořeno pěti stopami, z nichž každá má určitou vnitřní symboliku. Logo představil veřejnosti spolu s ředitelem Zoo Praha Miroslavem Bobkem také primátor HMP Bohuslav Svoboda, herečka Taťana Wilhelmová a kardinál Dominik Duka, který novému logu i celé nadcházející sezoně poželhal.

Otevření Pavilonu kočkovitých šelem a terária – 1. 5. 2012

Slavnosti, při které byl pro návštěvníky znovu zpřístupněn Pavilon kočkovitých šelem, který prošel celkovou rekonstrukcí, se jako hosté zúčastnili držitelé Zlatých lvů – herci Taťana Medvecká a Hynek Čermák.

Jubilejní slavnost – 28. 9. 2012

Zoo oslavila 81 let své existence za účasti primátora doc. Bohuslava Svobody, olympijského vítěze Davida Svobody, skupiny Spirituál Kvintet a dalších hostů. Součástí programu byla vernisáž výstavy „Od majny po orlosupa“, křtiny 218. hříběte koně Převalského a mláděte zebra evropského.

Setkání sponzorů a přátel zoo – 1. 12. 2012

Tradiční program spojený s vyhlášením vítězů podzimní fotosoutěže a předáváním cen Malý, Divoký a Velký Richard.

Sněhulka – 20. 12. 2012

Přesně 70 let poté, kdy se podařilo poprvé na světě uměle odchovat lední medvěd, proběhl v zoo křest knížky „Sněhulka: 1942 – světový úspěch pražské zoo“. Jedná se o první české

vydání životního příběhu slavné medvědičky, známé v anglické verzi jako Ilun nebo Snow White. Jedním z kmotrů se stal významný český výtvarník Kurt Gebauer.

Z dalších programových akcí:

7. 1. Tři králové v zoo

8. 1. Den mořských savců

29. 1. Jihoamerické křtiny alpaky (kmostr: Miloslav Stingl)

15., 22., 29. 1. Hrajeme si s Legem

3. 2. Pololetní prázdniny v zoo

4. 2. Den želv

6.–19. 2. Zoologická kvízová stezka po zoo na téma Rodiče a mláďata

11. 2. Darwinův den

18. 2. Masopust v zoo

25. 2. Ptačí den v zoo – křtiny tučňáka (kmostr: Ladislav Špaček)

10. 3. a 23. 3. Křtiny žirafích mláďat (kmostr: diváci tn.cz a Lucie Borhyová, děti z oblastí postižených zemětřesením v Japonsku)

11. 3. Den hlavolamů

21. 3. Prvovýstup na rozhlednu

1. 4. Apríl v zoo

8. 4. a 9. 4. Velikonoce v zoo

14. 4. Velbloudí den – 10. narozeniny samce Jepa, tvář kampaně „Seznamte se!“

21. 4. Narozeniny Kiburiho – oslava 2. narozenin gorilího mláděte Kiburiho.

22. 4. Sloni se loučí se starým pavilonem – poslední cvičení slonů v Pavilonu velkých savců

22. 4. Na Svatého Jiří vylézají hadi a štíři – křtiny hadích mláďat a vernisáž výstavy Africký sen

28. 4. Mezinárodní den tapírů

1. 5. Vítání ptačího zpěvu – komentovaná procházka za volně žijícími ptáky v areálu zoo

8. 5. May Day na podporu kampaně EAZA 2012 – Jihovýchodní Asie

- 12. 5.** Den rodiny
- 19. 5.** Den čuníků
- 26. 5.** Den s antilopou Derbyho
- 2. 6.** Běh pro gorily– 3. ročníkcharitativní akce na podporu goril ve volné přírodě
- 5. 6.** Zoopiškorky
- 9.6.** (Pod)vodní narozeniny – oslava narozenin hrocha Válečka a lachtana Melouna
- 16. 6.** Oslava 10. narozenin hřebce Lena s gratulantem Martinem Dejdařem
- 17. 6. , 22. 7. a 15. 9.** Bavíme zvířata, aneb zvířata se učí ráda
- 23. 6.** Den chovatelů želv
- 23. 6.** Narozeniny varanky Aranky
- 24. 6.** Den na vysoké noze – oslava 13. narozenin žirafy Nory
- 29. 6.** Za jedničku do zoo
- 30. 6.** Ať žijí prázdniny!
- 16., 17., 23., 24. 6., 7. a 8. 7.** Maluj jako Shanti– výtvarné dílny k výstavě obrazů slonice Shanti
- 1. 7.** Ať žijí prázdniny - hravý první prázdninový den v Zoo Praha
- 1. 7.** Křest mláděte velblouda
- 2. a 3. 7.** Večerní procházky za šelmami v Zoo Praha
- 8. 7.** Drsné narozeniny – oslava narozenin zubrů
- 16.–22. 7.** Zvířecí expres – komentované jízdy vláčkem za mládřaty
- 26. 7.** Zahájení zvířecí olympiády– křtiny mládřat plazů za účasti bývalých českých olympioniků (R. Změlík, I. Bugár, J. Řimnáčová, J. Čtvrtečka)
- 4., 11., 18. 25. 7.** Melounové středy – komentovaná krmení velkých želv
- 7., 14., 21., 28. 7. a 4., 11., 18., 25. 8.** Pohádková představení pro děti v Divadélku Archa
- 1. – 11. 8.** Zvířecí olympiáda v Zoo Praha
- 5. 8.** Den hmyzožravců – ochutnávky hmyzích specialit a komentovaná krmení hmyzožravců.
- 6.–12. 8.** Zvířecí expres– komentované jízdy vláčkem na téma 10. výročí od povodně.
- 13. 8.** Před 10 lety přišla velká voda – beseda s pamětníky ničivé povodně z roku 2002

- 19. 8.** Kasuár Kašík slaví 25. narozeniny
- 20. 8.** Křtiny mláděte bizona (kmotra: paní Meda Mládková)
- 30. 8.** Den lvů s hokejisty Slavie Praha
- 31. 8. a 1. a 2. 9.** Cesta kolem světa za 8 hodin
- 1. 9.** Dětský den s Aholdem
- 3. 9.** Prvňáčci jdou do zoo
- 8. 9.** Den Madagaskaru– křtiny mlád'at zvířat z Madagaskaru s moderátory zpravodajství TV Prima
- 8. 9.** Dětský den s KB
- 15. 9.** Loučení s hrochy – speciální celodenní komentování před stěhováním hrochů do nového pavilonu
- 23. 9.** Parníkem do zoo– představují se pražské domy dětí a mládeže
- 1. 10.** Den seniorů
- 4. 10.** Ples zvířat – Mezinárodní den zvířat slavíme v zoo odpoledním rejem masek
- 13. 10.** Den rohů a parohů
- 20. 10.** Den stromů
- 28. 10.** Dýňové hody v zoo
- 3. 11.** Pastýři gepardů– slavností odhalení děl akad. sochaře Michala Gabriela
- 7. 11.** Předpremiéra filmu Gastonova cesta
- 8. 11.** Vernisáž výstavy Shanti – tvůrčí retrospektiva v Muzeu Kampa
- 9. 11.** Křest mláděte pandy červené (kmotra: olympijská vítězka Miroslava Knapková)
- 10. 11.** Richard, samec gorily nížinné, slaví 21. narozeniny
- 17. 11.** Křtiny komodských draků
- 24. 11.** Narozeniny lední medvědice Bory – osobnost kampaně Seznamte se! slaví 26. narozeniny.
- 25. 11. a 2. 12.** Adventní dílny
- 3. 12.** Rozsvítíme Vánoce – rozsvícení vánočního stromu v zoo a představení projektu Toulavý autobus
- 5. 12.** Mikuláš v zoo

9. 12. Křest žirafích mládřat (kmotry: tenistky Lucie Hradecká a Andrea Hlaváčková)

15. 12. Přilétla k nám zima – ornitologická procházka za zimujícími obyvateli Vltavy

20. 12. Křest mládřat sobů (kmostr: **ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba**)

22.–24. 12. Pohodové Vánoce v zoo

27.–30. 12. Vánoční komentovaná krmení v zoo

4. 12.–20. 12. Každé úterý, středu a čtvrtek vědomostní soutěže o návštěvy zázemí

Hudební procházky – setkání s vážnou hudbou

od května do září každou neděli

Večerní komentované procházky

V roce 2012 se večerní prohlídky pro veřejnost konaly v lednu, srpnu, září a prosinci a speciální večerní prohlídka za šelmami také 2. a 3. července. Zájem veřejnosti byl nižší než v roce 2011 i vzhledem ke zvýšení ceny prohlídky, ale pokles nebyl nijak dramatický. Celkem bylo provedeno 115 skupin 1 482 dospělých a 563 dětských platících návštěvníků.

Komerční služby

Z nabídky průvodcovských služeb pro veřejnost bylo v roce 2012 realizováno 28 denních prohlídek, 15 nočních prohlídek, 8 narozeninových oslav, 4 setkání se zvířetem a 3 kvízové trasy.

Programové služby

Kromě tradičních programových akcí (víkendové akce, komentovaná krmení, jízdy komentovaným vláčkem, zooškoly aj.), byla v souvislosti s přestěhováním slonů do nového areálu a s příchodem nových slonic zavedena na místě *informační služba* zabezpečená průvodci OPO. Probíhala o víkendech od poloviny května a v červnu a denně v červenci, srpnu a září.

Každé úterý, středu a čtvrtek od listopadu až do vánočních svátků probíhaly odpolední soutěže o návštěvy chovatelského zázemí, které zajišťovali pracovníci a průvodci OPO.

Ve dnech 1., 2., 8. a 9. 12. provázeli průvodci *novým pavilonem slonů*. Na premiérové prohlídky byli pozváni sponzoři, kteří v uplynulých letech přispěli na stavbu zmíněného pavilonu. Zájem byl obrovský a během zmíněných dvou víkendů jsme pavilonem provedli 7 254 návštěvníků!

Mimo to provázeli průvodci OPO mnoho významných a zahraničních hostů zoo.

Přednášky a besedy

V roce 2012 jsme uspořádali 2 tradiční přednáškové cykly. Jedenáct cestovatelských setkání proběhlo v lednu až březnu a 4 přednášky ze zákulisí zoo se konaly v listopadu. Celkem se přednášek zúčastnilo 512 platících posluchačů.

Cestovatelská setkání

- 17. 1. Bhútán (Michal Thoma)
- 24. 1. Afrika a pytláci (Radek Klimeš)
- 31. 1. Svět moře (Steve Lichtag)
- 7. 2. Indie a Dalajláma (Rudolf Švaříček)
- 14. 2. Voodoo a zombie (Miloslav Stingl)
- 21. 2. Zapomenutý svět Venezuely (Zuzana Pochylá)
- 28. 2. Indonésie, země dětí a slunce (Karel a Jana Wolfovi)
- 6. 3. Indie a Dalajlama (Rudolf Švaříček)
- 13. 3. Tanzanie (Přemysl Rabas)
- 20. 3. Jemen a Sokotra (Tomáš Šamil Raděj)
- 27. 3. Nepál, horní Nepál (Darja Milošová)

Ze zákulisí zoo

- 6. 11. Nový areál pro slony ožívá (RNDr. Pavel Brandl, Ph.D.)
- 13. 11. Návrat divokých koní podruhé (Ing. Lenka Bartůňková)
- 20. 11. Za draky z Komoda (Petr Velenský)

Komentovaná krmení a setkání se zvířaty

Komentovaná setkání u zvířat (včetně krmení a cvičení) se konala v lednu až březnu na 13 místech, v listopadu až prosinci na 12 místech v areálu zoo, vždy v sobotu a v neděli. V letní sezoně se tato setkání konala na 22 místech (v dubnu, květnu, září a říjnu o víkendech a svátcích, od června do srpna denně). Součástí komentovaných krmení a setkání bylo také vystoupení pracovníků oddělení tréninku zvířat.

Spolupráce se specifickými skupinami

- V rámci Dne rodiny jsme 12. 5. pozvali znevýhodněné děti z pražského Klokánku, které se staly patrony rodiny ovcí ouessantských v Zoo Praha.
- V červnu 2012 proběhl další ročník Noci snů zaměřené na rodiny s dětmi s postižením. Nepřízeň počasí ovlivnila konečnou účast z téměř 150 přihlášených. Pro ty, co dorazili, nechybělo divadelní přestavení, ohnivá show, ukázky výcviku policejních psů, facepainting i kontakt s živými zvířaty a přírodninami.
- Pro sdružení APLA (Asociace pomáhající lidem s autismem) proběhla prohlídka zoo s výukovým programem Domečku, domečku.
- O víkendu 25. a 26. srpna bylo možné v Zoo Praha navštívit *kavárnu POTMĚ*, která zprostředkovává nevšední zážitek a nahlédnutí do světa nevidomých a ochutnání vyhlášené černočerné kávy. Každý, kdo kavárnu navštívil, přispěl 100 Kč do sbírky Světluška.
- Zoo Praha se v září stala partnerem Týdne komunikace se sluchově postiženými společností Orbi Pontes. V jeho rámci jsme navázali spolupráci se dvěma speciálními školami a uskutečnili dvě prohlídky s průvodcem tlumočené do znakového jazyka pro jejich žáky.
- V roce 2012 dále proběhla prohlídka s průvodcem pro skupinu Společnosti pro podporu lidí s mentálním postižením a pro skupinu nevidomých SONS prohlídka a program pro nevidomé.

Dále bylo realizováno:

- 6 přednášek s powerpointovou prezentací v domově důchodců Slunečnice Praha 8 (průměrná návštěvnost 28 lidí)
- 3 exkurze pro nevidomé návštěvníky zoo (průměrná návštěvnost 8 osob)
- 2 školní výukové programy pro děti se zrakovým postižením (průměrná návštěvnost 11 dětí)
- 1 exkurze pro sdružení rodičů dětí s autismem (6 postižených dětí + doprovod)
- inventarizace a kompletace hmatových a zvukových prvků orientačního systému, jejich aktualizace
- hmatová sbírka – kompletace přírodnin pro jednotlivé programy pro zrakově postižené návštěvníky

- proškolení 1 průvodce zoo a 2 pracovníků botanické zahrady pro práci se zrakově postiženými
- interní sborník titulů a námětů exkurzí pro zrakově postižené návštěvníky (cyklické a jednorázové)
- konzultace a oponentura 1 bakalářské a 1 magisterské práce v oblasti práce se zrakově postiženými
- konzultace ročníkové práce (téma Práce se zrakově postiženými v prostředí zoologických zahrad)

Zooškola

V době jarních prázdnin v únoru a březnu proběhly 4 turnusy jednodenní zooškoly na téma Krmení je věda. Zúčastnily se jich 53 děti ve věku 8–15 let.

O velikonočních prázdninách proběhly dva turnusy jednodenní zooškoly na téma Na statku je živo a Zvířata nejsou jen ve výběžích. Zooškol se zúčastnily 43 děti ve věku 8–15 let.

Během letních prázdnin proběhly 4 turnusy třídní zooškoly. Celkem se letních zooškol zúčastnilo 88 dětí ve věku 8–15 let.

V době podzimních a vánočních prázdnin proběhly 4 turnusy jednodenní zooškoly – dva dny s tématem Plazi a dva s tématem Ptáci. Vždy jeden termín byl určen dětem ve věku 8–11 let a druhý dětem ve věku 12–15 let. Celkem se těchto zooškol zúčastnilo 59 dětí.

V roce 2012 se zooškol zúčastnily celkem 243 děti, tržba činila 153 300 Kč.

Výstavy

Pastýři gepardů – sochy Michala Gabriela ve výběhu gepardů

Zpátky v divočině – Petr Jan Juračka (velkoformátové fotografie koní Převalského z Mongolska) – Zoo Praha.

Africký sen – ak. sochař Jiří Černocho (kresby z cest do Afriky) – Zoo Praha

Pomáháme jim přežít:

Gorily v ohrožení (Jerusalem Biblical Zoo, Izrael)

Poslední divoký kůň (Muzeum letectví Kbely)

Od majny po orlosupa(Zoo Praha)

Hadí klenot z Trojské kotliny(Zoo Praha)

Shanti – tvůrčí retrospektiva (Marthi Gallery, Galerie Gočárovovy domy, Muzeum Kampa)

Výstava soutěžních návrhů na pavilon Amazonie (Konírna Trojského zámku)

Publikační a expoziční činnost

V roce 2012 vydala pražská zoo tyto tituly:

- časopis Trojský koník 1/2012
- časopis Trojský koník 2/2012
- časopis Trojský koník – speciál (Varani)
- kalendáře 2013 – „Mlád'ata a jejich rodiče“ (česko-anglicky), „Pomáháme jim přežít“ (česky, anglicky)
- soubory pohlednic „Seznamte se!“ a „Mlád'ata z pražské zoo“

Expoziční činnost

Kromě průběžné péče o informační a orientační prvky v areálu zoo bylo realizováno:

- 44 titulů nových jmenovek
- 6 nových panelů v areálu zoo
- informační systém pro zrekonstruovaný Pavilon kočkovitých šelem (9 velkoformátových panelů ve čtyřech jazykových verzích, 4 menší panely, 2 multitouch panely v češtině a angličtině)
- 4 exteriérové multitouch panely (koně Převalského, žirafy, ptáci, sloni) včetně tří cizojazyčných verzí (RJ, AJ, NJ) u tří z nich
- aktualizace mapy areálu zoo
- přípravné práce na realizaci informačního systému k novému areálu pro slony a hrochy

Programy pro školy

Programy a prohlídky pro školy byly v první půli roku nabízeny podle platné nabídky pro školní rok 2011/2012 v počtu 13 tematických prohlídek s průvodcem a 20 témat výukových programů. V průběhu roku 2012 jsme pilotovali nové programy, které byly spuštěny s novou nabídkou na školní rok 2012/2013, a rozšířily tak počet témat výukových programů na 23. Jednalo se o dlouho připravovaný program *Příběhy z kapsy* a nový terénní program s názvem *Život v tůních*. Ve spolupráci s o. s. Derbianus byl představen výukový program *Zachraňte antilopu Derbyho*, připravený a lektorovaný spolupracovníky sdružení.

V červnu 2012 byly završeny práce na projektu *Trojské trumfy pražským školám*, na kterém pracovalo Trojské gymnázium spolu se zoo a Botanickou zahradou HMP. Výsledné pracovní listy obohatí nabídku zoo od roku 2013 (viz Spolupráce se školami).

Do nabídky pro školy jsme opět zařadili možnost pořízení zvýhodněné **Školní permanentky** na školní rok 2012/2013. Vzhledem k úpravě cen v květnu 2012 jsme snížili počet vstupů na permanentce, na zájmu o ni se to ovšem neprojevilo. Nabízená kapacita 100 objednávek byla zcela zaplněna (odebráno bylo nakonec 99 kusů). V září 2012 proběhlo **školení učitelů** ve spolupráci s Institutem vzdělávání Středočeského kraje.

Podzimní návštěvy zoo jsme pro školy opět zatraktivnili ve spolupráci s trenéry zvířat o oblíbené **ukázky tréninku zvířat pro školy**, které se konaly každý všední den od začátku října do poloviny listopadu.

Celková návštěvnost zoo školami byla oproti roku 2011 nižší navzdory rozšířené nabídce. Vysvětlením je zvýšení vstupného od 1. 5. 2012. V prvním čtvrtletí roku 2012 byla totiž návštěvnost lepší než v roce předcházejícím o nejméně 10%. Po zdražení bylo jen první měsíc stornováno 15 ze 48 objednaných akcí (31 %) a menší zájem následoval až do konce roku.

	<i>Prohlídky s průvodcem</i>		<i>Výukové programy</i>		<i>skupin</i>	<i>děti</i>
	<i>skupiny</i>	<i>děti</i>	<i>skupiny</i>	<i>děti</i>		
<i>Leden</i>	7	120	7	140	14	260
<i>Únor</i>	12	241	6	122	18	363
<i>Březen</i>	72	1 740	45	958	117	2 698
<i>Duben</i>	23	570	13	294	36	864
<i>Květen</i>	29	648	14	353	43	1 001
<i>Červen</i>	34	774	10	246	44	1 020
<i>Červenec</i>	1	25	0	0	1	25
<i>Srpen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Září</i>	14	343	5	75	19	418
<i>Říjen</i>	36	842	24	526	60	1 368
<i>Listopad</i>	29	711	16	348	45	1 059

<i>Prosinec</i>	17	454	10	230	27	684
<i>Celkem</i>	274	6 468	150	3 292	424	9 760

Spolupráce se školami

Spolupráce se školami se zaměřila především na ochranné aktivity Zoo Praha. Od února do dubna probíhala soutěž ve sběru starých mobilů. Soutěže se zúčastnilo 16 školních týmů, které sebraly celkem 1189 starých mobilů, které firma Rema zhodnotí částkou 11 890 Kč. Pro všechny účastníky soutěže byla připravena Výprava za gorilami – výukový program na téma lidoopi.

8. května proběhl *May Day ke kampani EAZA 2012* na podporu fauny Jihovýchodní Asie. Svoje soutěžní projekty prezentovaly týmy šesti škol a vybraly s jejich pomocí na konto Pomáháme jim přežít celkem 26 355 Kč.

V týdnu od 15. do 19. října proběhly *Dny dětských sponzorů*. Všechny školní třídy, které v uplynulém roce sponzorovaly zvíře v částce alespoň 1000 Kč nebo zvíře adoptovaly, byly pozvány na jeden z těchto dnů k návštěvě zoo za symbolickou 1 Kč za žáka. Z celkového počtu 393 pozvaných tříd jich pozvání využilo 183 a zoo navštívilo 5 022 žáků s doprovody.

29. 10. proběhl tradiční seminář pro učitele na téma *Zoologické zahrady – Jak je využít pro ekologickou výchovu?*

V týdnu 17. – 21. 12. dostalo 15 školních kolektivů možnost ozdobit svůj *vánoční stromek* v areálu zoo a přispět tak ke sváteční atmosféře zoo a pomocí „jedlých“ ozdob pomoci volně žijícím ptákům v areálu zoo.

V prosinci byla vyhlášena výtvarná soutěž *Amazonie*, která navazuje na zveřejněné plány budoucí podoby Pavilonu velkých savců. Soutěž potrvá do února 2013.

Cenu *Malý Richard* za rok 2012 získalo Trojské gymnázium. Obecně na základě dlouhodobě budovaných dobrých „sousedských“ vztahů a konkrétně na základně úspěšně zakončeného

projektu Trojské trumfy pražským školám. V tomto projektu, který je financovaný z prostředků Evropského sociálního fondu a rozpočtu MHMP v rámci operačního programu Praha-Adaptabilita, figurovala zoo jako jeden z hlavních partnerů. Jeho cílem bylo vytvoření vzdělávacích produktů pro střední školy s cílem propagace zoo a prohlubování ekologického myšlení žáků a citlivého soužití člověka a přírody. Pro zoo mají významný přínos v tom, že zatraktivňují nabídku vzdělávacích aktivit a zoo a botanickou zahradu dostávají do čela tzv. projektové výuky pro střední školy a gymnázia v rámci Prahy a okolí. Vzdělávací produkty jsou využitelné v areálu zoologické zahrady, tudíž budou mít kladný vliv na návštěvnost zoo školami. Zároveň byly navrženy k samostatné práci, takže nezatíží stávající kapacitu průvodců a lektorů.

Mimoškolní vzdělávání

Od roku 1975 je pražská zoo jedním z hlavních partnerů biologické olympiády, soutěže vyhlášené Ministerstvem školství a mládeže ČR. Pracovníci zoo jsou členy představenstva BiO a spolupracují s koordinační komisí mezinárodní BiO, jejíž zasedání se již dvakrát konalo na území zoo. Další spolupráce spočívá v metodickém vedení celostátní pracovní skupiny pro kategorie C a D.

Zoo Praha je rovněž dlouhodobě partnerem Středoškolské odborné činnosti (SOČ), a to v oblasti konzultací a oponentur studentských prací a jako člen etické komise.

PR, marketing, média

Reklamní kampaně

Rok 2012 se stane přelomovým pro vizuální styl Zoo Praha – se zahájením nové sezony jsme koncem března představili nové logo a základ nového vizuálního stylu. Výběrovým řízením bylo vybráno nové grafické studio (Třetí dílna), které spolu s grafikem Markem Václavíkem připravovalo reklamní kampaně v 1. pololetí 2012. Kampaň SEZNAMTE SE! s novým logem a v nové grafice pokračovala dalšími zvířecím osobnostmi (gepard, gueréza, trnucha, panda), propagovali jsme i příchody nových zvířat (slonice Donna a Tonya, ara hyacintový) a na posílení letní návštěvnosti s využitím inomingového cestovního ruchu v Praze jsme připravili kampaň VÍTEJTE V ZOO PRAHA! / WELLCOME TO PRAGUE ZOO!

V důsledku velkého nárůstu práce s náročným procesem re-brandingu pražské zoo bylo realizováno výběrové řízení na další DTP a grafické studio v zájmu zrychlení a optimalizace těchto činností (byla vybrána společnost OPTIO).

Dále byla realizována reklamní kampaň k narození prvního mláděte pandy červené v pražské zoo a poslední etapa kampaně SEZNAMTE SE! (kůň Převalského Len, tučňák Humboldtův Otylka, dvojjoborožec nosorožčí Prokop a klokan rudý Karkulka).

V listopadu a prosinci proběhla tradiční kampaň na podporu adopcí zvířat, tentokrát v novém grafickém pojetí, jehož autorem bylo studio Optio. Tento vizuál byl v časopise Strategie zařazen na 2. až 3. místo nejlépe hodnocených billboardů v prosinci. Kampaň měla zároveň velký efekt v počtu vybraných darů: byla překonána hranice 3 mil. Kč, což je rekord v historii adopčních kampaní.

Marketing – partneři, rozvoj stávajících a rozvíjení nových vztahů

Hlavními partnery zoo pro rok 2012 byly společnosti:

Komerční banka a. s.

Mercedes-Benz Czech Republic s. r. o.

Coca-Cola Beverages ČR s. r. o.

Plzeňský Prazdroj a. s.

Opavia (Kraft) a. s.

Nowaco CR s. r. o.

Koh-i-noor a. s.

Egmont ČR s. r. o.

euroAWK

Již tradičně jsme spolupracovali se stávajícími partnery a vytvářeli podmínky pro uzavírání nových partnerství.

Koh-i-noor – Byla podepsaná tříletá partnerská smlouva při zahájení nové sezony v březnu 2012, doprovázená otevřením značkové prodejny Koh-i-nooru v Gočárově domě. Při započetí spolupráce byla vyvinuta dárková sada pastelek s novým logem Zoo Praha řada pastelek v rámci kampaně SEZNAMTE SE! a dále malířské sady MALUJ JAKO SHANTI na podporu projektu prodejní výstavy maleb slonice Shanti, která se konala od listopadu v galerii Sovovy mlýny.

Coca-Cola – Pokračovala úspěšná spolupráce.

Komerční banka – Po vypršení partnerské smlouvy bylo zorganizováno výběrové řízení na hlavního partnera v oblasti bankovníctví, v němž zvítězila opět KB.

Nowaco – Pokračovala dosavadní spolupráce. Nad rámec smlouvy se společnost Nowaco podílela na financování projektu „Návrat divokých koní“ částkou 500 000 Kč, a to v červenci prostřednictvím prodejce nanuku Mrož. V průběhu roku sice došlo k přejmenování společnosti na Bidvest, ale značky Nowaco, Prima a Mrož zůstávají zachovány nadále.

Mercedes-Benz – Pokračovala úspěšná spolupráce, v srpnu byla realizována prezentační akce nového modelu MB a instalace speciálního „Pavilonu“ v prostoru jižního vchodu do zoo.

T-Systems – Podařilo se udržet statut hlavního partnerství.

euroAWK – Pokračovalo pro zoo velmi výhodné partnerství, které je důležitým předpokladem pro realizaci venkovních reklamních kampaní (billboardy a citylighty).

Kraft – Partnerská spolupráce byla prodloužena v intencích minulých let.

Plzeňský Prazdroj (Velkopopovický Kozel) – Pokračovala partnerská spolupráce.

PROJEKT AHOLD

Kromě smluvně daných partnerských plnění byl v roce 2012 výrazným přínosem projekt se společností AHOLD, v němž měla Zoo Praha mezi ostatními zoo v ČR rozhodující postavení nejen počtem zastoupených druhů, ale i celkovou supervizí obsahu projektu. Akce s edukačním přesahem byla zaměřená na děti a její podstatou bylo sbírání zvukových kartiček se zvířecími osobnostmi z jednotlivých zoo (10 osobností ze Zoo Praha, po 3 osobnostech z dalších 5 zoo v ČR). Kromě toho děti sbíraly celkem 60 samolepek s kreslenými portréty a základními údaji o vybraných zvířatech, které vlepovaly do pracovního sešitu s dalšími fakty, soutěžemi a kvízy. Bonusem pro pražskou zoo byla skutečnost, že se jednalo o vynikající propojení propagace nového loga, protože tištěné materiály byly distribuovány v mnohasettisícových nákladech v husté síti prodejen Albert po celé ČR.

Kromě této marketingové hodnoty projekt zaznamenal konkrétní výnos v objemu téměř 1,5 mil. Kč.

Projekt se společností Fundraising na nový prostor pro slony, hrochy a antilopy

Koncem roku 2012 byl realizován poslední house mailing, čímž se završil projekt trvajících bezmála 10 let. Zároveň se podařilo pokořit hranici 50 mil. Kč ve vybraných příspěvcích.

Celkový přehled příspěvků v projektu Fundraising

Rok	Příspěvky	Náklady	Zisk
2003	6 245 910 Kč	4 951 740 Kč	1 294 170 Kč
2004	3 060 960 Kč	628 398 Kč	2 432 562 Kč
2005	1 948 540 Kč	2 722 150 Kč	-773 610 Kč
2006	3 741 840 Kč	1 679 030 Kč	2 062 810 Kč
2007	4 386 930 Kč	485 504 Kč	3 901 426 Kč
2008	6 522 120 Kč	841 583 Kč	5 680 537 Kč
2009	4 423 880 Kč	515 493 Kč	3 908 387 Kč
2010	7 731 890 Kč	2 921 870 Kč	4 810 020 Kč

2011	5 969 570 Kč	937 450 Kč	5 032 120 Kč
2012	6 280 120 Kč	474 190 Kč	5 805 930 Kč
CELKEM	50 311 760 Kč	16 157 408 Kč	34 154 352 Kč

Výsledky posledního kola v prosinci 2012:

Poslané množství: 25 366 ks

Odezva: 30,2 %

Náklady: 425 710 Kč

Příspěvky: 2 889 276 Kč

Zisk celkem: 2 463 566 Kč

Zisk na jednu investovanou korunu: 6,8 Kč

Celý projekt v prosinci vyvrcholil pozváním všech donátorů, kteří v desetileté historii přispěli, aby se jako první přišli podívat na nový sloninec. Organizace tohoto pozvání byla obdobná jako u pokládání základního kamene v roce 2010, zde to bylo včetně organizace posledního mailingu na tento účel.

V prvním pololetí 2013 plánujeme pokračovat v projektu s novým zaměřením – přeměna bývalého Pavilonu velkých savců na pavilon Amazonie.

Ing. Vít Kahle, vedoucí PR a marketingu

Média

Rok 2012 znamenal ve sféře medializace zoo mírný pokles počtu publikovaných výstupů. V období od 1. 1. do 31. 12. bylo podle dat systému Newton zaznamenáno v tištěných a elektronických médiích, rozhlasových či televizních stanicích 4 184 příspěvků o Zoo Praha. Nejvíce se tématu zoo věnovala MF Dnes, kde se články o Zoo Praha objevily celkem 274krát, obdobně silnou publicitu zajistil Pražský deník (271 zpráv). Výraznější nárůst zájmu zaznamenala Zoo Praha u deníku Blesk (108 článků v roce 2011, 179 v roce 2012). Každý třetí den pak byly články o zoo uveřejněny v denících Právo (115) a Haló noviny (119). Mezi televizemi věnovala zoologické zahradě největší pozornost Metropol TV (133), TV Nova (116), následovaly je ČT (63) a ČT24 (62). Mezi tituly s vyšší periodicitou se pražská zoo objevila v příloze CITY DNES (21).

Největší pozornost médií v uplynulém roce přitáhly následující události roku 2012:

- Zvýšení vstupného a změna loga a vizuálního stylu Zoo Praha
- Transport čtyř koní Převalského do Mongolska
- Získání slonic Tamary a Janity ze Srí Lanky
- Transport slonů Mekonga, Shanti a Gulab do nového pavilonu v horní části zoo, příjezd nových slonic Donny Tonyi z Rotterdamu
- Události v chovu goril – ohlášené březosti samic Kijivu, Kamby a Moji; tragická nehoda, při níž zahynul samec Tatu; narození šestého gorilího mláděte 22. prosince 2012
- Narození mláďat významných druhů (čtyři mláďata žiraf Rothschildových, klisna koně Převalského Querida, druhé mládě tapíra jihoamerického v historii, významné úspěchy v chovu sojkovců, světový prvoodchov a zavedení neobvyklého způsobu inkubace želvy korunkaté, mláďata želvy ostnité, varani komodští atd.)

Největší mediální pozornost byla věnována projektu „Návrat divokých koní“, jehož cílem bylo posílit populaci kriticky ohrožených koní Převalského v zemi původního výskytu, tedy v Mongolsku. Celkem 248 článků i desítky televizních a rozhlasových reportáží reagovaly na druhý český transport čtyř koní, tentokrát čtyř klisen, do Mongolska.

Velký mediální ohlas zaznamenala také smutná událost v Pavilonu goril, kde při tragické nehodě zahynul samec Tatu. Od 27. 7. do 31. 12. 2012 referovala média o jeho smrti 227 příspěvků. Nutno podotknout, že referování médií o této situaci bylo objektivní a korektní.

Zaslouženou pozornost vzbudil i transport slonic Tamary a Janity ze Srí Lanky a jejich následné přivykání na zcela nové podmínky v pražské zoo. Sledovaná média uveřejnila v daném období 191 článků.

Silný mediální ohlas zaznamenala pražská zoo kolem porodu gorilí samice Kijivu. Svého čtvrtého potomka přivedla na svět těsně před Vánoce – 22. prosince, bezproblémový porod i hladký průběh odchovu pak zajistily na sklonku roku zoologické zahradě velkou publicitu. Reportáže a články v médiích přitáhly pozornost veřejnosti a výsledkem byl pravděpodobně Štědrý den s nejvyšší návštěvností v historii zoo (celkem přišlo více než 5 500 návštěvníků). Do konce roku pak do zoo přišlo kolem 10 000 návštěvníků, na čemž měla média i přímé komunikační kanály zoo významný podíl.

Gorily byly spolu se slony bezesporu nejzajímavějším „zvířecím“ námětem pro média. Kromě porodu Kijivu a již zmíněné smrti Tatu zaznamenal velký zájem také proces příprav na porod nejstarší gorily v Praze, Kamby.

Tiskové konference

V roce 2012 uspořádala Zoo Praha celkem deset vlastních tiskových konferencí, resp. Snídaní pro novináře. Na dalších, které se konaly v režii jiných organizací, se aktivně spolupodílela (šlo především o konferenci s Magistrátem hl. m. Prahy u příležitosti třetího ročníku Běhu pro gorily). Zmínit je potřeba také velký brífink na odletové ploše letiště ve srílanském Colombu před odletem sloních samic do České republiky.

Tiskové zprávy

Pražská zoo vydala za uplynulý rok 82 tiskové zprávy a prohlášení, které reflektovaly nejen výše zmíněné události, ale také programovou nabídku, marketingové akce a další novinky v areálu Zoo Praha. Média hojně referovala o dvou zásadních změnách souvisejících s počátkem hlavní návštěvnické sezony. V první řadě to bylo nové logo i celý vizuální styl pražské zoo, druhým tématem bylo zvýšení vstupného.

Abychom posílili návštěvnost mimo hlavní sezonu, medializovali jsme speciální programové nabídky v areálu a slevové akce (například Happy Mondays – pondělky za korunu pro vybrané skupiny návštěvníků). S velkým mediálním ohlasem se setkala zimní soutěž o vstup do zázemí, díky které měli vítězové vědomostní soutěže možnost v doprovodu průvodce a chovatele vyrazit do zázemí chovu žiraf, hrabáčů, velbloudů, velkých kočkovitých šelem, ptáků nebo lachtanů. Informovali jsme o pokoření zajímavých rekordů (stotisící fanoušek Facebooku Zoo Praha, miliontý návštěvník zoo, pětimiliontý zákazník lanovky v zoo apod.).

V tiskových zprávách byly dále reflektovány tyto události:

- Prodejní výstava obrazů „Shanti: Tvůrčí retrospektiva“, díky které se podařilo získat prostředky na nákup ultrasonografického přístroje k vyšetřování slonů pro sloní chovnou stanici na Srí Lance. Výstava obsadila postupně dvě galerie, zpočátku byla instalována v pražské Marthi Gallery, později (až do počátku roku 2013) dokonce v Muzeu Kampa – nadaci Jana a Medy Mládkových v Sovových mlýnech.
- Světově unikátní šestá snůška samice varana komodského Aranky. Zoo Praha je světově nejúspěšnější chovatel mimo Indonésii. Pozornost médií vzbudil fakt, že Aranka upevnila světové prvenství v počtu snůšek (samice, které Aranku následují, snášely jen 3x), ale později také líhnutí malých varanů online, pod dohledem kamer. Projekt se opět setkal s velkým ohlasem u veřejnosti.
- Adopce mláděte orlosupa bradatého, kdy náš osvědčený starý samec přijal cizího potomka a úspěšně ho odchoval. Mládě bylo později vypuštěno do přírody.
- Výjimečné postavení měli letos sloni. Tiskové zprávy se věnovaly stěhování původních slonů do nového domova a jejich přivykání, příchodu slonic z Rotterdamu a transportu dvou slonic ze Srí Lanky. Vzhledem k mnohým událostem v chovu slonů lze bez nadsázky označit uplynulý rok jako Rok slona.
- Rekonstrukce Pavilonu kočkovitých šelem a terárií
- Velkorysý dar pana Stanislava Rákose, který zoo věnoval více než 10 milionů korun na vybudování nové expozice pro vzácné papoušky a odkázal jí velkou část svého majetku.
- Vydání knihy „Sněhulka 1942: Světový úspěch pražské zoo“ o prvním umělém odchovu ledního medvěda na světě. Při této příležitosti také kmotr knihy Kurt Gebauer přislíbil vytvořit v zoo sochu jako připomínku Sněhulky – Ilun a válečného ředitele pražské zoo, MVDr. Jana Vlasáka, který se o odchov medvíděte zasloužil.

Mediální spolupráce

Také v roce 2012 pokračovala spolupráce se zpravodajským serverem iDNES.cz, který v rámci projektu „Pomáháme gorilám“ přibližuje čtenářům nejen život goril v Praze a v Africe, ale medializuje například i aktivity Zoo Praha na záchranu goril nížinných. Pražská zoo vypravila do střední Afriky za účelem osvěty 15 000 knížek gorilích pohádek a 120 000

vzdělávacích pohlednic, které byly zdarma distribuovány do škol v Kamerunu a Kongu-Brazzaville; na sklonku roku 2011 pak tamtéž poslala zásilku s dalšími dotisky knížek a s omalovánkami s gorilím příběhem a pastelky. Dosavadní ochranné aktivity ve střední Africe završil projekt Toulavý autobus, který jsme spolu s patronem projektu fotbalistou Karlem Poborským představili v prosinci.

Po úspěchu projektu Líhnutí draků 2010 a 2011 jsme obnovili spolupráci s TN.cz – v roce 2012 mohla veřejnost sledovat porod žirafí samice Nory, známé z kampaně Seznamte se! Líhnutí draků jsme produkovali sami na Facebooku a internetových stránkách Zoo Praha.

Z krátkodobých projektů jmenujme alespoň exkluzivní partnerství na výběr jména pro malou pandu červenou, které získal Deník Blesk, resp. jeho internetový portál blesk.cz. Čtenáři navrhovali jméno pro první mládě pandy červené odchované v historii Zoo Praha. Samec dostal po poradě chovatelů a ředitele zoo jméno Akim.

Česká televize společně s ČTK mediálně zaštitila transport sloních samic Tamary a Janity ze Srí Lanky do Prahy. Na základě spolupráce bylo později ujednáno, že ČT převezme také internetové vysílání z nového pavilonu slonů navazující na narození prvního slůněte v Praze. Mezi vánočními svátky pak Studio 6 vysílalo několik ranních živých zpravodajských vstupů z Pavilonu velkých savců, který se výjimečně otevřel návštěvníkům. Představení Tamary a Janity zaujalo také celou řadu dalších médií.

Magazín Mladé Fronty CITY DNES uveřejňoval v seriálu články ředitele zoo Miroslava Bobka o vybraných zvířecích osobnostech.

Nadále fungovala také spolupráce s Českým rozhlasem Regina na pravidelných profilových rozhovorech se zaměstnanci Zoo Praha o dění v zoo i mimo ni v rámci hodinového pořadu Třináctka (vysíláno živě jeden pátek v měsíci).

Internet

Denně aktualizované internetové stránky www.zoopraha.cz a facebookový profil www.facebook.com/zoopraha se svými více než 100 000 příznivci si získaly velký obdiv nejen v Česku, ale i za hranicemi České republiky. Novinkou s mezinárodním obsahem je také web Toulavého autobusu na adrese www.zoopraha.cz/bus.

Facebook

Facebook se osvědčil jako jeden z nejúčinnějších marketingových kanálů, jehož potenciál stále roste s počtem fanoušků; profil Zoo Praha v průběhu roku překonal hranici 100 000 fanoušků, a stal se tak druhým nejúspěšnějším webem zoologické zahrady na světě.

Osvědčily se i menší zájmové profily. V průběhu roku 2012 proto vznikly vedle oficiálního Zoo Praha a doplňkových Pomáháme gorilám, Komodští draci, Návrat divokých koní a

Toulavý autobus i čtyři nové. Jsou jimi Žirafy v Zoo Praha, Měli jsme rádi Tatua, Nové logo a vizuální styl Zoo Praha a Zvýšení vstupného v Zoo Praha. První se věnuje návštěvnický nesmírně oblíbeným žirafám, druhé dva zásadním událostem, které se v Zoo Praha staly. Vzhledem ke své povaze šlo o profily dočasné, jejichž činnost postupně utichá.

Web

Denně jsme aktualizovali hlavní rubriky webu www.zoopraha.cz, nejčastěji vznikal obsah do Novinek o zvířatech a Novinek ze zoo.

V průběhu roku nadále probíhaly přípravné práce na zahájení provozu nového webu. Dokončení předpokládáme v roce 2013.

V rekonstruovaném Pavilonu šelem a terárií mohou návštěvníci využít volně přístupnou WiFi, která navyšuje komfort návštěvníků při prohlídce Zoo Praha. WiFi byla spuštěna také s ohledem na širokou nabídku cizojazyčných materiálů dostupných prostřednictvím QR kódů na jednotlivých prvcích informačního systému pavilonu.

Michal Šťastný, tiskový mluvčí

Návštěvnost

Návštěvnost za rok 2012

Od začátku roku se návštěvnost pohybovala v hodnotách srovnatelných s rekordním rokem 2011. V průběhu posledních 7 let byla návštěvnost oproti roku 2012 nižší jen v r. 2011 (o 86 tis. osob méně) a v r. 2009 (o 11 tis. osob méně).

Rekordní byly měsíce březen (nejvíce od r. 2005: 138 817 osob) a prosinec (55 184 osob). Výborný byl i květen, kdy návštěvnost dosáhla třetího nejlepšího výsledku za posledních 7 let (150 570 návštěvníků). Srpnová návštěvnost se pohybovala opět na hranici 200 tisíc, velmi dobrá byla i návštěvnost v měsíci září (133 004 osoby).

Lze konstatovat, že zvýšení vstupného od 1. 5. 2012 se na návštěvnosti nijak negativně neprojevilo, ba dokonce počet návštěvníků oproti 2. pololetí 2010 a 2011 stoupl. Tato skutečnost svědčí o trvalém zájmu návštěvníků, kteří se řídí především počasím, chovatelskými novinkami a nabídkou programů a společenských událostí. Nejvyšší denní návštěvnost připadla na 17. březen, kdy do zoo přišlo 16 066 návštěvníků.

Milióntého návštěvníka jsme zde uvítali pouze o 10 dnů později nežli v loňském rekordním roce, konkrétně 6. září 2012. Konečná návštěvnost přesahuje 1 280 000 osob, což je třetí nejlepší výsledek v historii zoo.

Přehled návštěvnosti v uplynulých letech:

Rok	Celková návštěvnost	Milióntý návštěvník
2005	1 214 927	20. září
2006	1 112 830	20. října
2007	1 266 944	28. srpna
2008	1 196 954	17. září
2009	1 296 579	28. srpna
2010	1 185 320	24. září
2011	1 371 797	26. srpna
2012	1 285 548	6. září

Srovnání návštěvnosti v uplynulých letech po měsících

měsíc/rok	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Leden	36 045	36 613	19 690	23 981	31 394	33 014
Únor	23 881	39 343	28 786	25 517	63 437	51 177
Březen	<u>138 817</u>	115 695	83 470	77 817	88 972	97 833
Duben	127 719	159 220	133 345	156 575	99 563	171 123
Květen	150 570	144 228	125 344	164 895	173 652	139 150
Červen	124 456	137 622	153 930	145 595	133 962	143 889
Červenec	178 169	193 841	165 440	193 831	158 130	186 835
Srpen	199 288	208 230	196 757	226 402	200 341	215 515
Září	133 004	158 693	112 726	133 760	99 087	99 945
Říjen	75 201	91 191	103 546	69 397	77 426	69 149
listopad	43 214	44 681	40 851	46 374	38 139	25 423
Prosinec	<u>55 184</u>	42 440	21 435	32 435	32 851	33 891
Celkem	1 285 548	1 371 797	1 185 320	1 296 579	1 196 954	1 266 944

ing. Vít Kahle

Stavební činnost

Investiční akce 2012

Pavilon velemloků

Výstavbou pavilonu velemloků, atraktivních největších ocasatých obojživelníků, bude splacen dluh, kterým je v současnosti absence velkých obojživelníků v kolekci zvířat chovaných v Zoo Praha. Ve své domovině jsou velemlocci čínští kriticky ohroženým druhem a i to je důvod proč se chceme chovu tohoto druhu věnovat. Současně chápeme velemloky jako fenomén kulturní, neboť se stali předobrazem mloků ve známém díle Karla Čapka. Až do konce roku 2011 byla akce (přípravné a projekční práce) hrazena pouze z IF Zoo Praha.

Ekologická a návštěvnická revitalizace skalního masivu

Tato akce má tři hlavní cíle:

- Stabilizaci masivu, u kterého hrozilo nebezpečí skalního řícení.
- Obnova kdysi hojně návštěvníky užívané cesty, tak zvané „Zakázanky“ spojující.
- Prostor dolní a horní části areálu zoologické zahrady od velké voliéry dravých ptáků k výběhu bizonů, a ze které se otevírají netradiční pohledy na panorama Prahy.
- Návrat původních rostlinných a živočišných společenstev skalních stepí na lokalitu dosud znehodnocenou monokulturou trnovníku akát.

Pro krytí podstatné části nákladů na realizaci akce se podařilo zajistit dotaci z fondů Evropské unie. Většina stavebních prací bylo provedeno v roce 2012, pro rok 2013 zbývá poslední etapa, již je ošetření svahu cíleně působícími herbicidy proti zmlazujícím akátům a instalace informačních prvků seznamujících návštěvníky se zajímavostmi lokality – geologickými, botanickými i zoologickými.

Modernizace Zoo Praha (včetně IT projektů)

Cílem této investiční akce je postupné zkvalitnění a rozšíření prostředků, využívaných při komunikaci s veřejností, ať už přímo při návštěvě zoo, nebo i mimo ni. Jedná se mimo jiné o nový grafický manuál a z něj vycházející podobu informačních a orientačních systémů, tiskovin i elektronických forem komunikace (internet, facebook atd.) a s tím související modernizaci IT technologií, které Zoo Praha využívá.

Podrobnější informace o investiční akci uvádí samostatná zpráva Útvaru koncepce a rozvoje.

Čerpání investičních prostředků v roce 2012

akce	Plán 2012 (v tis. Kč)					Skutečnost 2012 (v tis. Kč)				
	HMP	stát	IF Zoo	EU	celkem	HMP	stát	IF Zoo	EU	celkem
Revitalizace skalního masivu	4 495		6 500	25 472	36 467	4 495		1 997	25 4670	31 961
Expozice velemloků	6 700		1 300		8 000	6 700		455		7 155
Modernizace Zoo Praha			8 500		8 500			7 455		7 455
Hrošinec a sloninec			38 000		38 000			17 827		17 827
Restaurace Afrika			6 500		6 500			2 990		2 990
Rekonstrukce Sklenářky			8 600		8 600			7 408		7 408
Rekonstrukce pavilonu kočkovitých šelem			4 829		4 829			4 758		4 758
Geosvět			4 000		4 000			3 838		3 838

Ing. Petr Sumerauer, vedoucí stavebního oddělení

Koncepce a rozvoj

Vnitřní legislativa

Zoo Praha je velká organizace, která má velmi specifické požadavky na fungování a jejíž vnitřní procesy musí citlivě jednotlivé činnosti popsat a nastavit. Je obecně známým pravidlem, že správně nastavené workflow v organizaci dokáže podpořit zjednodušení a zrychlení jednotlivých činností a odstranit nepřehledný schvalovací proces.

Zoo Praha začala postupně připravovat všechny potřebné kroky, aby předchozí věty naplnila. Popsala, jak má probíhat tvorba vnitřních předpisů, začala revidovat všechny interní procesy a zaměřila se na přípravu elektronického skladu dokumentů. Po dokončení této náročné první fáze bude následovat implementace do elektronického systému, který by měl zajišťovat schvalovací a monitorovací procesy.

Vydání nové směrnice o tvorbě vnitřních předpisů v Zoo Praha vedlo od počátku roku 2012 ke zkvalitnění přípravy a obsahu interních norem. Připravený centrální sklad vnitřních předpisů v nástroji Microsoft Sharepoint je prvním krokem v postupné implementaci interní legislativy do elektronického systému.

Právní služby

Samostatné právní pracoviště spolupracuje napříč útvary při tvorbě a kontrole smluv, dále jako podpora útvarům s přípravou interní legislativy nebo při kontrole příprav dokumentů pro veřejné zakázky a veřejné obchodní soutěže.

Na začátku roku proběhly dvě obchodní veřejné soutěže na pronájem dvou velkých a dvou malých nebytových prostor pro provozování gastronomických zařízení. Tyto soutěže byly vyústěním první etapy koncepce a mimo jiné přinesly zvýšení kvality služeb pro návštěvníky a výrazné navýšení příjmu z pronájmu. Na přípravě a realizaci první etapy útvar koncepce a rozvoje velmi intenzivně spolupracoval.

Dále se útvar podílel na realizaci projektu řešení ostrahy Zoo Praha, pořadatelské služby a obsluhy parkovišť. Tyto služby původně zajišťoval jeden externí dodavatel. Jejich rozdělení reflektuje postřehy externích odborníků a podrobnou interní diskusi ohledně zkvalitnění ostrahy areálu, nasazení moderní pořadatelské služby a vytvoření automatického odbavení parkovišť. Ostrahu areálu provádí od 1. dubna externí bezpečnostní agentura HLS s. r. o. Pořadatelskou službu, která funguje jako podpora návštěvníků a základní dohled na provoz v areálu, zajišťuje Zoo Praha v rámci oddělení návštěvnického servisu. Od začátku roku 2012 zajišťuje provoz parkovišť rovněž interní oddělení Zoo Praha, které během června přešlo na automatický systém odbavení parkovišť, který postupně zjednodušuje celý proces při vjezdu, výjezdu a placení a do budoucna by měl maximálně minimalizovat chybovost a nekorektní jednání jedince.

Čipové karty

V rámci zvýšení komfortu návštěvníků a zavádění nových technologií se Zoo Praha rozhodla rozšířit stávající pokladní systém o možnost použití čipových karet pro vstup do areálu zoo. Čipové karty jsou nyní využívány pro roční vstupenky, přičemž nahradily předchozí papírovou variantu, která byla pro dlouhodobější formy vstupenek nevhodná. Zavedení čipových karet nelze brát jako pouhé provozně technologické zlepšení odbavení vstupu návštěvníka. Čipové karty umožňují rozvíjet a nastavovat různé věrnostní programy pro

držitele dlouhodobějších vstupenek, jako jsou slevové akce nebo unikátní přístupy k projektům a elektronickému obsahu. Nasazení čipových karet umožňuje do budoucna zajímavý sběr statistik mapujících chování a zvyklosti návštěvníků a přehled o službách, které využívají v areálu.

Rozšířením pokladního systému o čipovou technologii byla spuštěna první etapa celkového technologického upgradu pokladního systému. Během této etapy se nahradily staré termotiskárny, nasadil se nový server s kontrolorem turniketů a databázový server pro celý systém. Vzhledem k tomu, že čipové karty se využívají také jako platba pro výjezd z parkoviště, rozdělil se systém do dvou samostatných celků s přístupem do centrální databáze.

Technologie a projekty

Na začátku roku bylo dokončeno spuštění nového datového centra. Technologická místnost pro provozování IT systémů v Zoo Praha chyběla a staré zázemí bylo zcela nevyhovující. Vybudované datové centrum v podobě klimatizované serverové místnosti pro provozování technologií v rackovém provedení je plně energeticky zálohováno pomocí záložního zdroje, klimatizováno a doplněno protipožární ochranou. Kapacita prostor zajistí adekvátní zázemí pro IT technologie na mnoho let bez dalších stavebních investic. Akce byla zakončena úspěšným převedením technologií do nového datového centra a spuštěním služeb v plnohodnotném provozu.

Další projekty

Dotykové panely

Během sezony 2012 bylo spuštěno sedm interaktivních dotykových panelů, které jsou umístěné v areálu Zoo Praha. Rozměrné obrazovky, které mají ve čtyřech případech úhlopříčku 46 palců, nabízejí návštěvníkům multimediální formou informace o vybraných zvířecích druzích. Informace jsou zasazeny do velmi atraktivního designu aplikace, kterou si navrhla Zoo Praha ve spolupráci s externím dodavatelem. Aplikace obsahuje interaktivní prvky, jako je znalostní kvíz nebo možnost poslání foto pohlednice. Některé panely nabízejí integrovaný nástroj Google maps pro zobrazení výskytu konkrétního druhu nebo vědomostní hru o žirafách. Panely nabízejí jazykové mutace pro anglicky, německy a ruský hovořící návštěvníky zahrady.

Pohled chřestýše: termokamera s fotokioskem

Speciální zařízení, které navrhla Zoo Praha, slouží k vytvoření představy, jak může člověk vnímat had, v našem konkrétním případě chřestýš. Kiosek se zabudovanou termokamerou snímá návštěvníka a záběr zobrazuje na dotykovém monitoru. Návštěvník se může rozhodnout, jestli si jenom prohlédne sebe a okolí z pohledu hada, nebo si zvolí možnost vyfocení termokamerou. Pokud se rozhodne pro vyfocení, má možnost si zvolit ze tří snímků a ten nejlepší za poplatek, který provede vhozením mincí do automatu, si přímo nechat v automatu vytisknout. Tento produkt lze implementovat libovolně v jiných částech zahrady a záběr termokamery lze nahradit reálnou kamerou a doplnit o další funkcionality dle potřeb konkrétního místa a situace.

Internetový video přenos z pavilonu goril

V průběhu roku se přebudoval internetový přenos z pavilonu goril. Starý systém se částečně obměnil a rozšířil o nové kamery a nepřetržité nahrávání hlavních záběrů pro zpětné

zpracování. S přebudováním systému souvisela revitalizace technického zázemí v pavilonu, aby prostory byly vhodné pro provoz improvizovaného sálu.

Internetový přenos z nového pavilonu slonů

Během 3. a 4. čtvrtletí 2012 proběhla instalace kamerového systému v novém pavilonu slonů. Část kamerového systému byla paralelně vyčleněna pro distribuci vysílání na internetu. Čtyři až osm kamer se přenáší na internet v běžné kvalitě a po přihlášení návštěvníka také ve vyšším rozlišení, které je velmi blízké HD rozlišení. Systém je připraven pro distribuci na internetu nebo do jiné sítě pomocí IP technologie, jeho spuštění závisí na úspěšném porodu slonice Donny.

Jiří Malina, náměstek

Ekonomický rozbor

Hlavní činnost

1. Výnosy, transfery

Celkové výnosy bez transferů za rok 2012 dosáhly výše 181 729,2 tis. Kč.

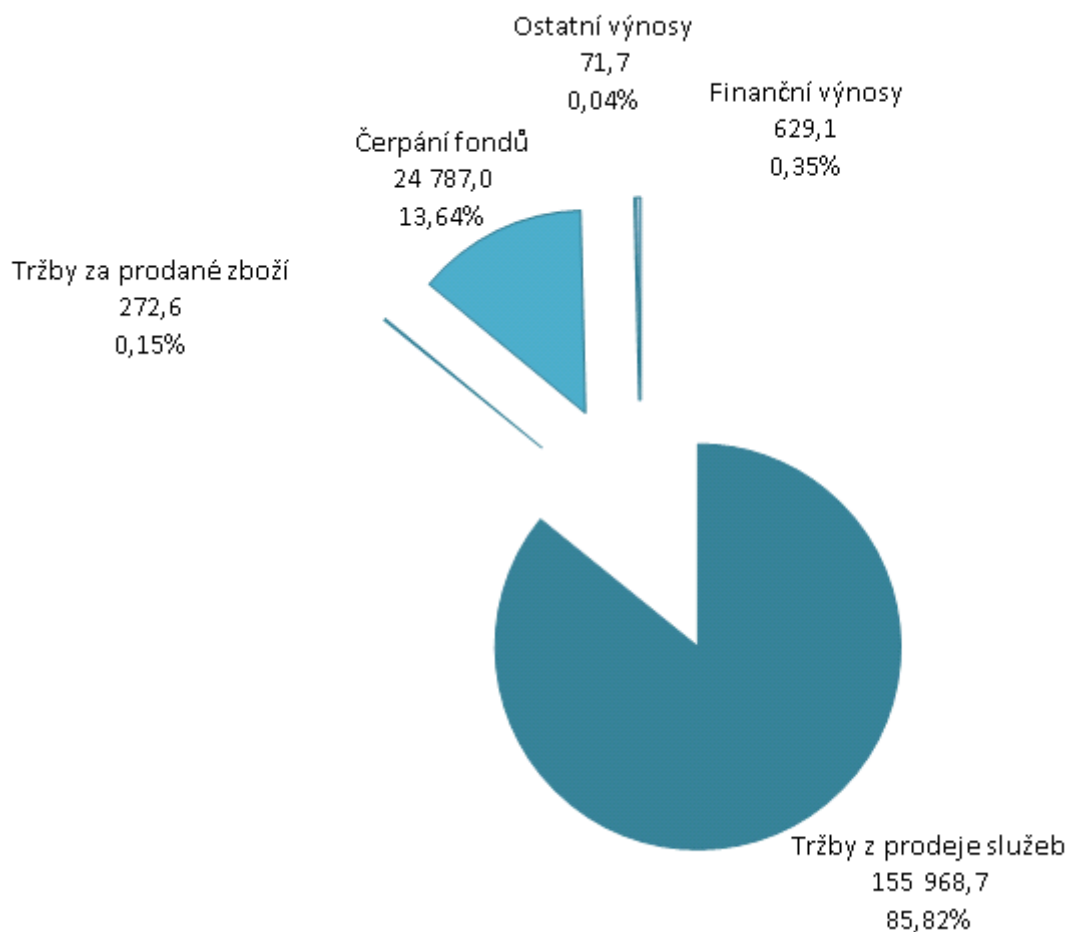
Nejvýznamnější položkou výnosů jsou již tradičně **výnosy ze vstupného**. Oproti schválenému rozpočtu 149 070,0 tis. Kč bylo ve skutečnosti dosaženo výše 153 041,5 tis. Kč. Již při sestavování plánu pro rok 2012 bylo v rozpočtované částce zohledněno plánované navýšení vstupného od 1. 5. 2012, dalo se ovšem jen těžko předvídat, jak tento krok ovlivní návštěvnost. Z toho důvodu byl rozpočet nastaven v souladu s principem opatrnosti. Ani v tuto chvíli nelze stále jednoznačně určit, zdali se navýšení vstupného promítlo do návštěvnosti, která je ovlivněna dalšími faktory jako počasí, marketingová a reklamní činnost, chovatelské úspěchy i programová nabídka.

Ve srovnání s plánem (1 200,0 tis. Kč) došlo k nárůstu i v případě tržeb za **programy a průvodcovské služby** (2 135,5 tis. Kč). K tomuto navýšení bezpochyby přispělo navázání spolupráce s hlavními partnery v této oblasti. Zvýšený zájem oproti roku 2011 (60,0 tis. Kč), dle něhož byl nastaven i rozpočet pro rok 2012 (50,0 tis. Kč), byl zaznamenán i v rámci programu „**Chovatelem v Zoo Praha**“, kde výnosy dosáhly výše 109,9 tis. Kč.

Ostatní výnosy z prodeje služeb v celkové výši 445,7 tis. Kč tvoří především služba odborné péče pro exempláře CITES (397,2 tis. Kč), kterou hradí Ministerstvo životního prostředí.

V roce 2012 dosáhlo **čerpání fondů** Zoo Praha celkové výše 24 787,0 tis. Kč, tj. 86,55% upraveného rozpočtu. K nedočerpání rozpočtu došlo v případě oprav hrazených z investičního fondu, v roce 2012 bylo přistoupeno pouze k nezbytně nutným opravám, některé nebylo možno realizovat z důvodu klimatických podmínek (RU 8 770,0 tis. Kč, skutečnost 4 923,0 tis. Kč). Ke krytí nákladů na krmivo bylo použito konkrétních darů v celkové výši 2 897,5 tis. Kč. Fond odměn byl čerpán ve výši 16 100,8 tis. Kč.

Ostatní výnosy z činnosti činily v roce 2012 71,7 tis. Kč. **Finanční výnosy** byly ve skutečnosti o 249,1 tis. Kč vyšší oproti schválenému rozpočtu, k navýšení došlo především v případě kurzových zisků, které je z důvodu vývoje kurzů obtížné stanovit.

Graf 1 – Výše a podíl jednotlivých druhů výnosů za rok 2012 (bez transferů)

Schválený **neinvestiční příspěvek MHMP** 92 598,0 tis. Kč byl na základě usnesení Rady hl. m. Prahy č. 1529 navýšen rozpočtovým opatřením o 7 800,0 tis. Kč, jednalo se o převod prostředků z fondu Finančního vypořádání na přepravu slonů a nákladů s tím spojených. Celkový přijatý neinvestiční příspěvek MHMP 100 398,0 tis. Kč byl vyčerpán do výše 97 278,3 tis. Kč, došlo tak k úspoře ve výši 3 119,7 tis. Kč. Z toho:

- 126,3 tis. Kč – samotná úspora neinvestičního příspěvku,
- 2 993,4 tis. Kč – úspora prostředků, které byly převedeny z fondu Finančního vypořádání na přepravu slonů a nákladů s tím spojených. Úspora vznikla především z důvodu nižších nákladů na přepravu slonic prostřednictvím srílanské armády, které byly o 1 739,0 tis. Kč nižší oproti původnímu očekávání.

Úspora neinvestičního příspěvku byla v souladu s metodikou předepsána na závazkový účet 349.

Dotace MŽP, která pro rok 2012 činila 2 655,6 tis. Kč, byla zcela vyčerpána. V rámci titulů A a B byla dotace použita na pokrytí krmiv v celkové výši 2 565,0 tis. Kč, v případě titulu C

pak částka 90,6 tis. Kč přispěla k úhradě nákladů na vedení Mezinárodní plemenné knihy koně Převalského a vedení a vydání publikace „Ročenka českých a slovenských zoologických zahrad“. Oproti roku 2011 došlo ke snížení dotace o 3 632,9 tis. Kč.

Rozpočet Zoo Praha byl v průběhu roku navýšen o neinvestiční transfer za státního rozpočtu z Ministerstva financí určený na částečné pokrytí nákladů spojených se zavedením povinnosti předávání **Pomocného analytického přehledu (PAP)** o 65,0 tis. Kč. Dotace byla použita ve výši 8,6 tis. Kč na úhradu školení a individuální SW operátorské práce Gordic.

V roce 2012 Zoo Praha pokračovala v realizaci projektu **Revitalizace skalního masivu v rámci OPPK**. Celkové rozpočtované prostředky neinvestiční části včetně nevyčerpaných prostředků z let minulých činily 866,1 tis. Kč. Prostředky byly použity pouze částečně, a to na pokrytí osobních nákladů realizačního týmu a odborných služeb souvisejících s projektem, jako např. zpracování monitorovacích zpráv, zadávací řízení apod. Po zohlednění čerpání roku 2012 je tak v rezervním fondu zúčtován zůstatek nevyčerpaných neinvestičních prostředků OPPK v celkové výši 514,1 tis. Kč.

Zoo Praha získala od **České rozvojové agentury** dotaci v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR i v roce 2012, a to ve výši 2 408,0 tis. Kč. Ta byla použita zejména na krytí cestovních nákladů spojených s projektem, osobních nákladů a expertních služeb v souvislosti s projektem, část samotných nákladů na přepravu koní Převalského do Mongolska a jiné náklady související s přímou podporou cílovým skupinám. Dotace nebyla dočerpána ve výši 48,8 tis. Kč.

2. Náklady

V roce 2012 došlo ve srovnání s rokem 2011 k poklesu celkových nákladů o 1 200,9 tis. Kč, v obou letech došlo k uskutečnění mimořádných akcí, které se projeví v jednotlivých složkách nákladů. V roce 2011 to bylo zejména zajištění konferencí WAZA a CBSG pořádaných Zoo Praha, v roce 2012 pak náklady spojené se získáním slonic do nově vznikajícího areálu pro slony. Schválený rozpočet 243 598,0 tis. Kč, byl v průběhu roku v návaznosti na vývoj tržeb, schválených transferů a čerpání fondů upraven na celkových 291 971,6 tis. Kč. Takto upravený plán byl dodržen s úsporou 7 588,8 tis. Kč.

Spotřebované nákupy

Spotřebované nákupy klesly oproti roku 2011 o 4 027,6 tis. Kč. Úspory bylo docíleno především nižšími náklady **naspotřebu energie**, a to i přes skutečnost, že po dobu téměř půl roku byl provozován současně nový pavilon slonů a původní Pavilon velkých savců. V roce 2012 byla v návaznosti na odebrání licence k obchodování původnímu dodavateli Korlea Invest, a. s. na základě jednacího řízení bez uveřejnění uzavřena smlouva s CENTROPOL ENERGY, a. s. Dosaženo bylo velmi příznivé ceny silové elektřiny, a to 1 242,0 Kč/kWh, což se projevilo v čerpání příslušné nákladové položky. Vzhledem k této skutečnosti byl i schválený rozpočet ve výši 31 100 tis. Kč upraven na konečných 29 081,3 tis. Kč.

V případě objemově nejvýznamnější položky **spotřebního materiálu**, což jsou krmiva, došlo v roce 2012 k nárůstu o 656,3 tis. Kč oproti roku 2011, je však nutné zdůraznit, že vzrostl i počet chovaných jedinců.

Služby

Tato nákladová skupina je v souhrnu srovnatelná s rokem 2011 (r. 2011– 52 498,7 tis. Kč, r. 2012 – 52 173,1 tis. Kč). Rozdíly zaznamenané v rámci jednotlivých položek vyplývají z aktuálních potřeb příslušného roku. V průběhu roku byl schválený rozpočet služeb navýšen rozpočtovými opatřeními a úpravami v kompetenci organizace z 38 818 tis. Kč na 59 825,4 tis. Kč. Skutečná výše čerpání za rok 2012 pak činí 52 173,1 tis. Kč, a dochází tak k úspoře upraveného rozpočtu ve výši 7 652,3 tis. Kč, která bude podrobněji zdůvodněna v rámci jednotlivých položek níže.

Náklady na **opravy a udržování** v roce 2012 dosáhly výše 13 040,7 tis. Kč. V průběhu roku bylo schváleno posílení prostředků z investičního fondu ve výši 8 770,0 tis. Kč, z kterého bylo vyčerpáno 4 923,0 tis. Kč. Přistoupeno bylo pouze k nezbytně nutným opravám, některé nebylo možno realizovat z důvodu klimatických podmínek. Přehled o provedených opravách dle jednotlivých druhů je uveden v tabulce.

v tis. Kč	RS 2012	RU 2012	Skutečnost
Opravy budov a staveb	1 800,0	6 050,0	2 202,8
Opravy komunikací	350,0	799,3	799,0
Ostatní opravy a udržování	4 040,0	6 467,5	6 464,1
Opravy strojů a zařízení	1 055,0	1 277,2	1 272,1
Opravy a servis programového vybavení	50,0	80,0	79,3
Opravy dopravních prostředků	400,0	515,0	514,5
Opravy inventáře	10,0	47,0	45,7
Údržba pozemků a porostů	2 000,0	1 666,0	1 663,2

Opravy a udržování celkem

9 705,0

16 902,0

13 040,7

Zvýšené náklady na **cestovné** v roce 2012 vznikly především v souvislosti s konáním zahraničních konferencí, transportem koní Převalského do Mongolska a získáním slonic ze Srí Lanky. Cesty bylo nezbytně nutné uskutečnit z důvodu úspěšné realizace transportů a navázání a udržování možné spolupráce s evropskými i světovými zahradami zejména v chovatelské oblasti. Oproti upravenému rozpočtu došlo k úspoře 255,9 tis. Kč,

Schválený rozpočet pro **nájemné** byl v průběhu roku upraven z původní hodnoty 1 900,0 tis. Kč na 1 106 tis. Kč, čemuž odpovídají i skutečné náklady. Ke snížení došlo především z důvodu změny účtování „Zoobusu“, kdy se nejednalo o samotný pronájem autobusu, ale poskytnutí služby přepravy. V roce 2012 došlo k výrazné úspoře oproti roku 2011, kdy byly tyto náklady vyšší z důvodu konání konferencí WAZA a CBSG.

V roce 2012 byla na základě nadlimitní veřejné zakázky zadávané formou otevřeného řízení uzavřena smlouva s novým poskytovatelem **úklidových služeb** GSUS absolutní čistota, a. s., a to s účinností od 1. 10. 2012. Uzavřením došlo k výrazné úspoře oproti předchozímu dodavateli o více než 50 %. K drobné úspoře oproti roku předchozímu již tedy došlo v roce 2012.

Ke zvýšení skutečných nákladů oproti roku 2011 i schválenému rozpočtu došlo v případě **výkonů spojů**, a to především v důsledku zvýšených nákladů na poštovné, vzniklých v rámci projektu se společností Fundraising, díky němuž Zoo Praha získávala dary na nový prostor pro slony, hrochy a antilopy.

Úspory se podařilo dosáhnout v návaznosti na uskutečnění nadlimitní veřejné zakázky a následného uzavření smlouvy od 1. 4. 2012 i v případě nákladů na **ostrahu objektu**. Uzavřením smlouvy došlo ke snížení hodinové sazby z 85,- Kč/osoba/hod. na 79,- Kč/osoba/hod.

K úpravě rozpočtu došlo i v položce nákladů na **propagaci** (z původní výše 4 940,0 tis. Kč na 5 720 tis. Kč). Rok 2012 se stal přelomovým pro vizuální styl Zoo Praha, kdy se zahájením sezony koncem března bylo představeno nové logo. Návštěvnost, a tedy i tržby ze vstupného, jsme se snažili pozitivně ovlivnit formou billboardových a citilightových reklamních kampaní i prostřednictvím televizních spotů.

V položce **ostatních služeb** došlo oproti upravenému rozpočtu k úspoře 3 463,9 tis. Kč. Úspory bylo docíleno zejména v rámci nákladů na přepravné, protože náklady na přepravu slonic ze Srí Lanky byly o 1 739,0 tis. Kč nižší oproti původnímu očekávání. Úspora ve výši 433,6 tis. Kč byla vykázána rovněž v rámci odborných služeb z prostředků OPPK.

Osobní náklady

Limit prostředků na platy byl pro rok 2012 schválen ve výši 53 552,0 tis. Kč pro 195 pracovníků. Na základě žádosti nám bylo usnesením RHMP č. 1531 schváleno použití fondu odměn ve výši 17 550,0 tis. Kč, přičemž samotné čerpání činilo 16 100,8 tis. Kč. Upravený rozpočet mzdových nákladů byl dodržen na 100%.

Limit počtu zaměstnanců byl z důvodu zahájení provozu nového slonince na základě žádosti navýšen na 197,09 přepočtených osob pro rok 2012. Upravený limit byl naplněn z 99,22% (tj. 195,56 přep. pracovníků), stalo se tak především z důvodu odchodu 5 zaměstnankyň na mateřskou dovolenou. V přijetí náhrad za tyto zaměstnankyně vznikly časové prodlevy z důvodu vybrání vhodného kandidáta na danou pozici. Další příčinou bylo zprovoznění nového slonince, na který se počítalo zvýšení počtu o 5 pracovníků od srpna roku 2012 (schválené navýšení o 2,09 přepočtených osob), které se nepodařilo včas vhodnými kvalifikovanými pracovníky naplnit. Toto neplnění se promítlo v ročním limitu počtu zaměstnanců (průměrném přepočteném evidenčním počtu).

Ostatní osobní náklady plánované ve výši 2 770,0 tis. Kč se v průběhu roku úpravou rozpočtu navýšily na 4 188,0 tis. Kč. Čerpání OON ve výši 4 133,3 tis. Kč bylo využíváno zejména jako náklad na průvodcovskou a pokladní službu. Dále v roce 2012 došlo k oddělení poradatelské služby od ostrahy, která je nyní zajišťována prostřednictvím zaměstnanců na dohody. V celkovém čerpání OON jsou rovněž zahrnuty náklady hrazené z grantů OPPK Revitalizace skalního masivu ve výši 172,1 tis. Kč.

Odpisy

Náklady na odpisy stouply oproti roku 2011 o 5 205,6 tis. Kč, skutečná výše odpisů byla překročena s rozdílem 2% oproti schválenému rozpočtu. Vyšší odpisy oproti plánu vznikly zejména v případě nehmotného dlouhodobého majetku. V rámci probíhající investiční akce Modernizace zoo a tím i celkového vylepšení IT infrastruktury bylo oproti odpisovému plánu nevyhnutelné pořídit nezbytně nutný software. K navýšení odpisů oproti plánu došlo rovněž v případě strojů a zařízení, kde byly nad rámec původního plánu pořízeny 2 nákladní automobily pro provoz zahrady. Rozdíl nákladů byl pokryt z nárůstu výnosů. Schválený neinvestiční příspěvek na rok 2012 ve výši 92 598,0 tis. Kč nedostačoval ani k pokrytí limitu na platy (53 552 tis. Kč) a schválené výši odpisů (49 825,0 tis. Kč).

3. Hospodářský výsledek

Zoo Praha ukončila k 31. 12. 2012 hospodaření v rámci hlavní činnosti s vlastní úsporou neinvestičního příspěvku 126,3 tis. Kč.

Dále došlo k úspoře prostředků převedených z fondu Finančního vypořádání na přepravu slonů a nákladů s tím spojených ve výši 2 993,4 tis. Kč.

Veškeré nevyčerpané provozní dotace od zřizovatele byly v souladu s pokyny k účetní závěrce za rok 2012 přeúčtovány na účet 349 8X.

Doplňková činnost

1. Výnosy

Celkové výnosy doplňkové činnosti dosáhly v roce 2012 výše 53 908,6 tis. Kč. Roční plán výnosů stanovený na 48 900 tis. Kč tak byl splněn na 110 %, k překročení plánu došlo ve všech položkách tržeb.

Tržby z **prodeje zboží** za rok 2012 činí 13 883,0 tis. Kč. Se změnou loga jsme v průběhu roku vytvořili novou řadu atraktivních reklamních a upomínkových předmětů, např. hodinky, tašky přes rameno, sady zápalek, hrací kostky, pravítka, svačिनové boxy aj. Dále byly ve spolupráci s marketingem připraveny nové motivy triček, pohledů, magnetek, plakátů, buttonů, podložek pod myš a zcela nová kolekce produktů v designu Zoo Praha od společnosti Koh-i-noor. Nové produkty s designem Zoo Praha jsme představili i na akcích konaných mimo areál: Běh pro gorily a Praha dětem 2012 na Václavském náměstí. Otevřeli jsme další prodejní stánek v sousedství rozhledny Obora.

Plán tržeb z **parkoviště** byl splněn na 115% (skutečnost 12 715,0 tis. Kč). Vzhledem k zavedení nového závorového systému a ke komplexní obměně obsluhy parkovišť se podstatně zvýšila úroveň odbavování motoristů na parkovištích. Personálně jsou místa brigádníků obsazována převážně vysokoškolskými studenty, kteří dobře zvládají minimálně jeden světový jazyk. Přes celou sezonu nedošlo na parkovištích k žádnému vykradení či odcizení vozidla. Odbavování motoristů jsme dobře zvládli i po organizační stránce, po celou sezonu se neobjevily žádné výrazné kolony, které by omezovaly průjezdnost v Troji.

K nárůstu oproti plánu došlo i v případě tržeb z **pronájmu** (skutečnost 12 342,4 tis. Kč). V průběhu roku 2012 proběhla VOS na gastronomijemce, konkrétně na restauraci Gočárův dům a Černohouska a souběžně i na stánky U Supa a U Lanovky. Uvedená VOS nám pomohla téměř zdvojnásobit roční nájemné na restauraci Gočárův dům a významně zde zkvalitnit gastronomické služby pro návštěvníky. V případě gastronomického zařízení Černohouska došlo rovněž k navýšení příjmů z ročního nájemného a to o 20%.

Další významnou složku výnosů z doplňkové činnosti tvoří tržby z **reklamy**, které za rok 2012 činily 12 602,0 tis. Kč.

2. Náklady

Celkové náklady roku 2012 bez daně z příjmu dosáhly výše 22 335,8 tis. Kč. Stanovený roční plán nákladů byl překročen o 7,5%. Tyto zvýšené náklady však bylo nutné vynaložit z důvodu zajištění výnosové stránky. Daň z příjmu pro za rok 2012 činila 5 861,3 tis. Kč.

K nárůstu nákladů oproti plánu došlo především v položce ostatních služeb. Jednalo se zejména o náklady na zajištění uskutečněných výběrových řízení a dále pak na grafické služby v souvislosti s vytvořením nové řady reklamních a upomínkových předmětů.

Další položkou, kde došlo k překročení rozpočtované úrovně nákladů, jsou mzdové náklady. To bylo způsobeno platovými postupy, navýšením osobních příplatků i vyplacením odměn v návaznosti na pozitivní výsledky dosažených tržeb.

3. Hospodářský výsledek

Zisk doplňkové činnosti po zdanění za rok 2012 činí 25 711,5 tis. Kč. Doplňková činnost je významným zdrojem pro tvorbu rezervního fondu a fondu odměn, a tedy i možného financování nákladů hlavní činnosti, nekrytých běžným neinvestičním příspěvkem a výnosy. Do fondu odměn jsme proto dle zákonných pravidel navrhli přidělit 80% zisku po zdanění, tj. 20 569,2 tis. Kč. Do rezervního fondu poté 5 142,3 tis. Kč.

ing. Šárka Nováková, náměstkyně

Hospodaření

HOSPODAŘENÍ ZOO PRAHA V ROCE 2012 (V TISÍCÍCH KČ)

NÁKLADY – HLAVNÍ ČINNOST

Celkem	284 383
- drobný hmotný majetek	1 693
- krmivo a stelivo	19 328
<i>(včetně krmiva hrazeného z dotace MŽP)</i>	
- ostatní spotřební materiál	13 937
- spotřeba energie	29 071
- prodané zboží	102
- opravy a údržba	13 041
- cestovné	2 970
- služby spojů	3 360
- ostatní služby	32 803
- osobní náklady	101 452
- odpisy	50 579
- daně a poplatky (bez daně z příjmu)	340
- ostatní náklady	15 707

NÁKLADY – DOPLŇKOVÁ ČINNOST

Celkem	28 197
- spotřeba materiálu	129
- spotřeba energie	1 800
- prodané zboží	8 148
- opravy a údržba	125
- ostatní služby	2 578
- osobní náklady	9 380
- ostatní náklady	175
- daň z příjmů	5 861

VÝNOSY – HLAVNÍ ČINNOST

Celkem	181 729
- vstupné	153 041
- tržby za přepravu	0
- průvodcovské služby	2 135
- ostatní prodej služeb	792
- prodej zboží	273
- konkrétně určené dary	2 898
- jiné výnosy	22 590

DOTACE – HLAVNÍ ČINNOST

Celkem čerpané dotace	102 654
- příspěvek zřizovatele	97 278
- státní dotace (MŽP, MF)	2 665
- ostatní dotace (ČRA, OPVK)	2 711

VÝNOSY – DOPLŇKOVÁ ČINNOST

Celkem	53 909
- prodané zboží	13 883
- nájmy	12 342
- parkoviště	12 715
- reklamy	12 602
- ostatní služby a výnosy	2 366

HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK ROKU 2012

Výnosy zoo celkem	338 292
Náklady zoo celkem	312 580
Zlepšený hospodářský výsledek (po zdanění)	25 712

Zaměstnanci

V roce 2012 došlo v organizační struktuře Zoo Praha především ke zřízení dalšího chovatelského oddělení, a to v souvislosti s dokončovaným areálem slonů, hrochů a antilop a s nutností oddělit chov primátů. Jiné výraznější změny v organizační struktuře neproběhly, i když na stávajících místech došlo k výměně některých pracovníků.

Doba trvání pracovního poměru zaměstnanců k 31. 12. 2012 (s doplň. činností)

Doba trvání	Počet	%
do 5 let	111	50,23
do 10 let	53	23,98
do 15 let	18	8,14
do 20 let	20	9,05
nad 20 let	19	8,60
celkem	221	100,00

Členění zaměstnanců podle věku a pohlaví k 31. 12. 2012 (s doplň. činností)

Věk	Muži	Ženy	Celkem	%
20	0	1	1	0,40
21–30	25	47	72	32,58
31–40	33	28	61	27,60
41–50	27	19	46	20,81
51–60	24	8	32	14,48
61 a více	8	1	9	4,07
celkem	117	104	221	100,00
%	52,94	47,06	100,00	

Průměrný přepočtený evidenční počet pracovníků

(počítá se přesně na kalendářní den, zahrnuje nástup, výstup v průběhu měsíce, pracovní úvazek)

průměrný evidenční počet – hlavní činnost: 195,56
průměrný evidenční počet s doplňkovou činností: 211,73
přepočtený evidenční počet – hlavní činnost: 195
přepočtený evidenční počet s doplňkovou činností: 210
evidenční počet – hlavní činnost k 31. 12. 2012: 205
evidenční počet s doplňkovou činností k 31. 12. 2012: 221

Pohyb zaměstnanců za rok 2012

nástupy celkem: 45

významné nástupy:

Ing. Lenka Bartůňková, odborný referent in-situ projektů

Ing. Eliška Pellešová, vedoucí oddělení prodeje a služeb

Mgr. Tereza Palečková, tisková mluvčí

Ing. Miloslav Bernat, odborný pracovník interního auditu

Marcela Hrdličková, vedoucí oddělení životního prostředí

Ing. Silvia Palkovičová, tajemnice ředitele

Bc. Jana Králová, asistentka ředitele

Mgr. Barbora Crkvová, kurátorka chovu kopytníků

výstupy celkem: 36

významné výstupy:

Martin Lukač, obchodní referent

Mgr. Jana Ptačinská Jiráťová, tisková mluvčí – nástup na mateřskou dovolenou

Ing. Marie Nováková, odborný pracovník interního auditu

Ing. Radka Zvonečková, vedoucí oddělení životního prostředí

Bc. Martin Munzar, tajemník ředitele

Bc. Michaela Divišová, asistentka ředitele

Pracovní výročí pracovníků v Zoo Praha

20 let

Šarka Heroldová, chovatelka

25 let

Milan Kučera, údržbář

30 let

Věra Makovská, vrchní chovatelka

Organizační struktura

Organizační struktura Zoo Praha k 31. 12. 2012

ŘEDITEL

- odborný poradce pro zoologii
- odborný referent pro in-situ projekty
- tajemník ředitele – asistentka ředitele
  - pracoviště podatelny
- tiskový mluvčí
- samostatné pracoviště kontroly a interního auditu
- samostatné pracoviště personální
- útvar kontaktu s veřejností
  - asistentka
  - oddělení návštěvnického servisu
  - oddělení obsahové a programové
  - oddělení pr a marketingu
  - oddělení prodeje a služeb
- útvar zoologický
  - chovatelské oddělení I.
  - chovatelské oddělení II.
  - chovatelské oddělení III.
  - chovatelské oddělení IV.
  - chovatelské oddělení V.
  - oddělení krmivářské
  - oddělení dokumentace
  - oddělení pro obchod a výměnu zvířat
- útvar ekonomicko-provozní
  - asistentka
  - odbor provozu – oddělení údržby
    - oddělení dopravy
    - oddělení správy budov a MTZ
    - samostatné pracoviště provozně technických činností
  - oddělení životního prostředí – pracoviště zahradnické
    - pracoviště úklidu areálu
  - oddělení stavební
  - oddělení ekonomické – pracoviště účtárny
    - pracoviště hlavní pokladny
  - samostatné pracoviště práce a mzdy
- útvar koncepce a rozvoje
  - samostatné pracoviště rozvojových projektů
  - samostatné pracoviště strategického plánování
  - samostatné pracoviště právní